COLECȚIA DETECTIV

W. JEPHSON

OCHIUL ZEULUI MA-DJUH

W. JEPHSON

OCHIUL
ZEULUI MA-DjUH

Colecţia „DETECTIV”

TOBO

Kooka venea zilnic în coliba mamei lui Tobo. Luna crescuse şi scăzuse de trei ori de când se născuse Tobo şi acum era din nou întreagă pe cer. Din pădure începu să adie în sat mireasma florii de ngua. În noaptea asta lumina vrăjită a lunii făcea colibele să pară neobişnuit de albe şi umbra lor mai neagră decât întunericul. Kooka trecea printre colibe, ferindu-se cu frică superstiţioasă de partea lor de umbră: acolo ar fi putut întâlni pe Manao. Kooka se temea de Manao. Manao răsare de unde nu te aştepţi, din întuneric, cu ochii lui de flacără rece şi verde, şi cine-i vede ochii moare pe loc sau ştie că trebuie să moară curând de moarte groaznică. Manao e înţeles cu şerpii pădurii şi cu fiarele, care au şi ele ochi de flăcări verzi şi reci, şi care ca şi el, ucid. Manao stă de veghe în umbra copacilor gigantici, în smocul de umbră al palmierilor de cocos şi în conul întunecat al colibelor, lucind în lună şi este în acelaşi timp în mai multe locuri, pândind în acelaşi timp mai multe victime. Manao e rău. Manao e temut şi nimeni nu poate să-l înduplece sau să-l îmblânzească. Vai de cel care s-ar întâlni cu Manao!

În prag, Kooka se opri. Foşnea coliba împletită din foi de cocotier, în bătaia vântului, şi bătrâna avu un fior. Se linişti, şoptind, descântece. Manao trebuie să fi făcut calea întoarsă. Văzu leagănul împletit din frunze de palmier al lui Tobo, legat cu o liană de prăjina de sus a colibei. Leagănul era gol şi se balansa uşor, trecând prin dreptul unei raze de lună ce pătrundea prin spărtura ovală a peretelui, slujind drept uşă. Mama lui Tobo sta pe rogojină au ţâncul negru la sân. Tobo sugea de-abia, alene, gata să adoarmă, şi femeia moţăia.

— De-jwe… (noapte cu lună), rosti brusc bătrâna, intrând.

Mama lui Tobo se sperie şi sări în picioare. Dar se linişti văzând că nu e decât Kooka.

— De-jwe, uyan… (noapte cu lună, bătrâno) încuviinţă mama.

„Uyan” îi spuneau Kookăi toate femeile, care-o respectau. Uyan era titlul ei preferat, pentru că însemna, de fapt, în limba tribului beciuan, „străbunica”, şi pentru că ea voia să se ştie că merită titlul acesta nu numai prin vârstă ei şi prin faptul că moşise, la naşterea lor, pe toţi taţii copiilor pe care-i moşea acum.

— De-jwe duku-le (noapte cu lună; lună plină) repetă bătrâna. Duhul rău veghează, zise ea clătinând din cap. – Manao tupapau!

— Manao tupapau! se înfioră mama lui Tobo, şi-şi strânse copilul la sân. Ochii şi-i rotea albi, neliniştită, prin colţurile colibei. Nările fremătau în vântul cald.

— N-guani ngua! (norii de mireasmă de ngua). Manao tupapau!

Kooka clătină grav din cap:

— Când vine norul de mireasmă de ngua dinspre junglă, Manao e însetat de sânge. Până la coliba ta l-am descântat de trei ori. A dat îndărăt!

Femeia se înclină şi-i sărută umărul uscat. Ochii ei exprimau recunoştinţă şi teamă. Prin gestul acesta mulţumea bătrânei şi-i cerea mai departe sprijinul.

— Uyan, spuse femeia, mi-e frică. Tot noaptea cu lună plină şi nori de mireasmă era când Manao l-a luat pe Tavitu. Luna s-a împlinit şi s-a întunecat de unsprezece ori de atunci. N-guani ngua îmbălsăma cerul şi lua minţile oamenilor. Din junglă răgeau fiarele.

— Atunci ne-au atacat buluvaii, spuse Kooka.

— Da, reluă femeia, Tavitu a ieşit cu toţi ceilalţi războinici să-i întâmpine. Călcau toţi numai pe pământ luminat de lună, până să iasă din sat.

Tavitu s-a întors, mergând, să mă privească. Eram împreună de aşa de puţin timp! Şi mă iubea, cum îl iubeam şi eu. S-a întors să mă privească şi a călcat, mergând, pe umbra unei colibe. De cum a intrat în pădure o landjă otrăvită l-a nimerit şi Tavitu a murit.

Kooka rostea, sgâlțâită ca de friguri, descântece. Făcea semne la colţurile colibei. În tăcerea grea i se auzea din când în când invocaţiile lunii pline. Mama lui Tobo desprindea numai: „De-iwe, de-iwe duku-lu, n'guani ngua!"

Era o atmosferă de spaimă, apăsătoare. În mijlocul colibei era un trunchi retezat jos, în care se auzea ciocănind carii, şi leagănul gol al lui Tobo se balansa legat de liana lui, trecând prin raza lunii pline ca limba unui mare pendul.

Brusc, Kooka zise:

— Pe Tavitu l-a luat Manao. Tobo e fiul lui Tavitu. Manao poate veni să-l ia pe Tobo. Manao e crud. Manao vrea sânge!

Femeia căzu în genunchi urlând. Era o durere animalică, de fiară rănită.

— Tobo nu, nu-l dau pe Tobo! Pe Tobo nu! urla femeia îngrozită.

Kooka o prinse de umeri şi-o zgudui cu putere. Urletele conteniră brusc. În albul ochilor holbaţi peste măsură ai femeii, Kooka îşi fixă privirile.

— Ai sărit peste rug când a fost ars Tavitu?

— Am sărit, schiţă femeia îngrozită.

— Ai sărit de trei ori peste rug? stărui Kooka.

— Am sărit de trei ori câte trei, răspunse femeia.

Beciuanii au credinţa, ca mul-te alte popoare primitive, că spiritul rău poate fi conjurat prin foc. Un om mort în împrejurări neobişnuite este, după ei, un om urmărit de spiritul rău şi ucis din voinţa lui. Cadavrul celui ucis trebuie aşadar ars, ca focul să curme blestemul, iar cenuşa trebuie spulberată în vânt. Vrăjitorii triburilor, şamanii, ţineau mult la această ceremonie.

La moartea lui Tavitu, rugul fusese ridicat în mijlocul ariei circulare din centrul satului. Beciuanii, se adunaseră în cerc şi leşul umflat de otrava landjei fusese ars pe rug. Peste rugul aprins, femeia mortului trebuia să sară de trei ori, dacă voia ca soarta soţului să n-o ajungă şi pe ea. Focul stăvilea blestemul lui Manao pentru restul tribului, pentru cei ce nu erau rude cu mortul, dar nevasta lui, dacă ţinea la viaţă, trebuia să îndeplinească acest ritual special pentru că ea era fiinţa pe care Manao avea s-o urmărească în primul rând. Saltul peste rug era foarte primejdios. Rugul e înalt şi lat şi flăcările urcă sus de tot uneori. Când leşul arde, fumul lui împrăştie un miros înnebunitor, şi multe femei ale războinicilor ucişi îşi pierd capul şi sar în mijlocul flăcărilor în loc să-şi facă vânt peste rug. Ele pier atunci laolaltă au trupurile soţilor lor şi şamanii spun că Manao le-a vrut şi pe ele.

Şamanii, care au scornit superstiţia aceasta, îşi fac în astfel de cazuri socoteala că tribul va avea să hrănească o vădană nai puţin.

Beciuanii sunt vânători şi pentru primitivii care trăiesc din vânat, femeia e o povară.

Femeia lui Tavitu sărise de trei ori peste rug, pentru ea, pentru a se feri pe sine de răzbunarea lui Manao. Dar tânăra negresă ştia că este însărcinată. Trebuia aşadar să sară şi pentru prunc. Spusese asta şamanului şi şamanul îşi dăduse încuviinţarea. Avea dreptate să-şi dea încuviinţarea şamanul: ceremonia exalta minţile supuşilor săi, pe oare bătrânul vraci îi stăpânea prin asemenea spectacole de teroare religioasă şi, pe deasupra, fiecare săritură se plătea. Bogo-Ti, vrăjitorul temut de toţi locuitorii satului, nu-şi cheltuia harul divin de pomană. Dacă prezida ceremonia focului, Bogo-Ti lua cinci poconi. Poconul este un şirag de scoici dintr-o anumită specie, care nu se sparg uşor, şi pe care beciuanii le întrebuinţează ca monedă, în schimburile lor rudimentare. Cei cinci poconi fuseseră plătiţi de tot tribul, pentru aprinderea

rugului lui Tavitu şi arderea leşului. Toţi erau interesaţi ca ritualul să aibă loc pentru a fi apăraţi de Manao. Dar soţia lui Tavitu avea un interes în plus: să alunge blestemul morţii lui Tavitu de deasupra capului său. Trebuia aşadar, să plătească lui Bogo-Ti un pocon şi să sară de trei ori peste rug. Dacă murea în flăcări, Bogo-Ti trebuia să fie sigur că el nu va fi în pagubă, aşa că plata trebuia făcută înainte.

Când soţia lui Tavitu, scăpată teafără din periculosul şi crudul joc al lui Bogo-Ti, se înfăţişase din nou la vrăjitor, cerându-i voie să mai sară de trei ori, ca să-şi salveze şi copilul, cu care simţise că-i însărcinată, Bogo-Ti fu sigur, că la a doua încercare femeia nu va mai izbuti: flăcările deveniseră atât de înalte şi fumul atât de înăbuşitor, încât şamanul părea că şi vede femeia cum se va clătina, cum va şovăi, cum va preţui greşit distanţa şi cum va sări în flăcări. De aceea, Bogo-Ti îşi zisese că n-ar fi nicio pagubă pentru ea, care şi aşa era sortită morţii dacă, în loc de un pocon în plus, ar plăti doi. Îi ceruse aşadar, două şiraguri de scoici şi găsise pentru lăcomia lui sălbatică o justificare ingenioasă: dacă femeia era însărcinată, nimeni nu putea şti dacă în pântecele ei nu plodise doi gemeni. Aşa că, era mai bine să plătească dublu şi să sară de şase ori, pentru amândoi gemenii.

Văduva lui Tavitu era o negresă voinică şi suplă. Jelise mult după el, şi ochii îi erau ca şi obrajii, traşi. Muşchii îi erau însă tineri, coapsele agile şi umerii elastici. La brâu purta legat ciobul, alb de „Ku-uka-tuta”, fildeşul sacru apărător de rele. Nu se temea. Repetase încă de şase ori saltul morţii şi de fiecare dată tribul întreg aşteptase cu răsuflarea tăiată s-o vadă căzând ameţită în flăcări. Scăpase însă, şi fusese sărbătorită frenetic. Bogo-Ti îi dăruise un mic fetiş de lemn, sculptat, pe care nu-i ceruse niciun sfert de pocon, ceea ce era foarte rar la vrăjitorul acesta viclean, care nu se înduioşa cu

una cu două. Acum, soţia lui Tavitu se ştia astfel, la adăpost de ameninţarea lui Manao. Născuse un prunc, opt luni de la moartea războinicului, şi Kooka proorocise că Tobo va avea noroc. De ce se temea atunci?

Curios, până în noaptea aceasta cu lună plină în care vântul aducea mirosul crud de ngua, mama lui Tobo nu se mai gândise niciodată la ritualul celor de trei ori trei salturi peste rug, pe care le îndeplinise atunci. La întrebarea Kookăi, îşi aduse aminte de unele vorbe ale lui Bogo-Ti, rostite altădată, cu prilejul unei ceremonii asemănătoare.

„Cine sare pentru sine de trei ori, se apără".

„Cine sare pentru altul de trei ori, îl apără".

„Cine sare pentru nimeni, sare împotriva sa".

Nenorocita îşi amintii că plătise trei poconi şi sărise de trei ori câte trei salturi: pentru dânsa şi pentru rodul pântecelui ei, despre care Bogo-Ti spunea că ar putea fi doi gemeni. Dar Tobo se născuse şi era unul singur. Aşadar, ultima dată ea sărise de trei ori pentru nimeni. Împotriva cui sărise? Apărarea cui fusese anulată prin săriturile zadarnice? Fie ea, fie Tobo, erau acuma în primejdie de moarte. Se cutremură.

— De trei ori câte trei, se văită Kooka. De trei ori câte trei, vai ţie, nefericito!

Mama lui Tobo i se prăvăli înfricoşată la picioare.

* * *

Tot De-jwe duku-lu fu şi noaptea următoare şi cea de a treia. Femeile urmăreau cu înfrigurare luna pe cer şi fură fericite când ea începu să se ştirbească în partea dreaptă, semn că începe să descrească. Curând nu mai fu bună de loc şi pericolul atacului lui Manao era înlăturat pentru o lună de zile. N-guani ngua, norul de mireasmă venit dinspre pădure avea să se menţină însă trei luni. Floarea aceasta de junglă are diferite specii, care mai timpurii, care mai târzii, şi trei luni după echinoxul de primăvară mirosul ei înnebunitor

bântuie pădurea şi îndulceşte straniu vântul care suflă dinspre junglă.

La prima întoarcere a lunii pline, primejdia pentru Tobo şi mama lui avea să se iveasc̆ă din nou.

Femeile se sfătuiau deci între ele şi hotărâră să meargă la Bogo-Ti cu pruncul. El era înţelept şi puternic şi avea să le dea leacul cel bun împotriva ameninţării lui Manao.

Kooka înfăşură pe după umerii văduvei o fâşie de pânză pe care o lăsă să facă burtă pe spinarea femeii. Puse copilul adormit acolo şi porniră. Mama lui Tobo era obişnuită cu asemenea sarcină. Când o dureau umerii, ţinea fâşia de pânză cu fruntea. Este felul tipic de a purta copiii al negrilor sud-africani.

Bogo-Ti locuia într-o colibă dincolo de cotul râului Setlagoli. Locuia singur, numai cu idolii lui. Slab, uscat, albit, Bogo-Ti era impunător. Avea ochii încercănaţi şi adânciţi sub sprincenele-i albe stufoase şi purta nenumărate colane de fetişuri în jurul gâtului, la mâini şi la picioare. Cioburi de ka-uka-tuta, bucăţi de lemn sculptat, dinţi de animal şi felurite pietre, se izbeau între ele ori de câte ori şamanul făcea o mişcare. El o ştia şi nu-şi cruţa efectele. Zornăiturile stranii umpleau de respect pe beciuanii care-l recunoscuseră ca şef. De obicei însă, când nu era nimeni prin preajmă, Bogo-Ti prefera să stea nemişcat, proţăpit pe rogojina sa, uitându-se în gol. Aşa-l găsiră femeile. Odată intrate în colibă, ele se îndoiră de mijloc şi rămaseră aşa, aşteptând o vorbă a şamanului. Bogo-Ti tăcea. Kooka se întreba dacă le văzuse. Din spatele vrăjitorului, un idol de lemn sculptat, vopsit în culori felurite şi tari, îşi fixa asupra femeilor singurul său ochi rotund din mijlocul frunţii, făcut dintr-o scoică albă şi lucitoare.

— Bogo-Ti! îndrăzni Kooka.

Vrăjitorul o întrerupse cu un gest. Părea preocupat să contemple o viziune divină, care nu

trebuia spulberată prin zgomotul vocilor omeneşti. Din fâşia de pânză de pe spatele văduvei, Tobo începu să mişte.

— Pune copilul jos, zise Bogo-Ti, cu voce gravă femeii. Tobo fu depus pe rogojina şamanului, care-l privi indiferent.

— Ai adus cei nouă poconi? întrebă, drept orice început, vrăjitorul.

Nici văduva şi nici Kooka nu-i spuseseră nimic în legătură cu scopul venirii, dar faptul că el le cerea plata fu pentru ele un semn de extraordinara lui putere de a ghici. Femeia începu să se văicăre. Plânse, ridică ochii spre cer, invocă idolul, se bătu cu pumnii în piept şi în cap, îşi jeli văduvia şi spuse că nu poate plăti mai mult de patru poconi. Bogo-Ti hotărî că mai jos de opt nu poate fi vorba să-i vină într-ajutor şi, după o târguială îndelungată, deliberând din nou, cu ochii la şiragurile de scoici ce luceau la gâtul negresei, declară că el e un vrăjitor milos şi că-l dor suferinţele văduvei, drept care se va mulţumi numai cu cinci poconi, pe care se grăbi să-i încaseze. Puse şiragurile după gâtul idolului de lemn, nu pentru a le feri de a fi călcate în picioare, cum părea, ci pentru a cinsti pe zeu, căruia singur i se cuvenea ofranda aceasta, după cum spunea cu ipocrizie.

Ascultă apoi, cu luare aminte, tânguirile celor două femei şi promise solemn să le ajute. Hotărî că pentru a şterge efectul negativ al celor trei sărituri în plus recomandate de el, şi pentru care femeia lui Tavitu plătise acum unsprezece luni un pocon mai mult, pe lângă că-şi primejduise viaţa, era nevoie acuma să mai plătească încă un pocon ca să aibă dreptul la sărit din nou peste flăcările unui rug, la aprinderea căruia trebuiau plătiţi alţi cinci poconi.

Asta era necesar pentru legarea vrăjii. Rugul va fi aprins cu buturuga uscată din coliba văduvei lui Tavitu, şi pe buturugă va fi arsă statuia de lemn cioplit a gemenului nenăscurt al lui Tobo, pe care

Bogo-Ti o va începe chiar acuma. Ceremonia urma să aibă loc în prima noapte cu lună plină, în felul acesta, Tobo va fi salvat, pentru că în locul lui va fi jertfită efigia de lemn a pruncului nenăscut, iar mama se va mântui de păcatul de a fi „sărit pentru nimeni”, sărind îndărăt, peste rugul lui nimeni, ca să aducă lucrurile în forma lor de la început.

MAIGONGA

La prima De-iwe-duku-lu, tribul se afla adunat în cercul din mijlocul satului. Stăteau chirciţi cei din primul cerc, în genunchi cei din al doilea cerc şi în picioare cei din al treilea. Războinicii, cu lăncile în mâini şi scuturile colorate pe braţ, stăteau tot în picioare, mai la o parte. Venise tot tribul încă înainte de apusul soarelui. În spatele şamanului Bogo-Ti cu tobele de piele de gazelă între pulpe, ucenicii vrăjitorului băteau un tam-tam stins. În centrul cercului fusese ridicat rugul, pe care trona, ca un soclu casnic, trunchiul de lemn din coliba lui Tavitu, mâncat de cari şi putred. Pe un capăt de rogojină, deasupra lui, fu pusă cu multă ceremonie, când începu tam-tam-ul cel adevărat, statuia de lemn cioplit a pruncului geamăn lui Tobo. Bogo-Ti făcu să se aducă din coliba sa şi să se aşeze pe un trunchi înalt, marele idol de lemn, statuia atotputernicului şi îndurătorului Ma-Djuh.

Ochiul lui unic, de scoică sclipitoare, începu să se roşească sângeros când rugul fu aprins. Tam-tam-urile mărunte răpăiră mai tare şi tribul începu un fel de dans ritmic, fiecare în poziţia în care se găsea. Dansul consta mai mult din mişcări pe loc, ritmice, de trunchi şi de membre. Capul li se legăna necontenit, mecanic, înspăimântător. Executau totul fără greş, toţi deodată, cu o precizie de necrezut.

Bogo-Ti deschise ceremonia. El atârnă de gâtul zeului Ma-Djuh, noi şiraguri de scoici monedă, plătite de mama lui Tobo, şi spuse cu voce tunătoare că marea ceremonie a Maigongei, liturghia nocturnă a zeului Ma-Djuh pentru conjurarea duhului rău Manao, a început.

Beciuanii se bălăbăneau ritmic, în sunetele tam-tam-ului. Capetele lor păreau gata să se desprindă

de trup. Îngânau o melopee sinistră. Cuvintele le erau întretăiate de un refren pe care-l repetau din timp în timp, cu mai multă forţă:

Manao, iki-to

Ma-Djuh bamato!

Ceea ce înseamnă, pe cât se pare – „Manao arată-te, Ma-Djuh te va doborî".

Manao nu se arătă. Rimând frazarea, vrăjitorul se deşirase, lung, uscat şi încărcat de fetişuri zornăitoare, de-a lungul coloanei pe care trona statuia cicloapă a zeului. Cu mâinile întinse în lături, cu capul atârnat, bălăbănindu-se la stânga şi la dreapta, răcnea şi el:

Manao, iki-to

Ma-Djuh bamato!

Flăcările se înteţiră. Trunchiul adus din coliba lui Tavitu prinse să ardă. Mama lui Tobo se apropie de şaman, îngenunche şi-i întinse copilul. Acesta îl luă, îl unse la picioare şi la frunte cu o alifie spumoasă, verzuie, pe care-o descânta necontenit.

— Fii gata! porunci şamanul.

Femeia se ridică din genunchi. Trebuia să pornească de data aceasta dinspre altarul zeului, unde oficia Bogo-Ti şi să sară peste rug, în direcţia opusă aceleia în care sărise la arderea lui Tavitu. Doar aşa se putea desface vraja săriturii pentru nimeni.

Mama lui Tobo se apropie de rug. Se dete înapoi câţiva paşi, ca să aibă loc să-şi facă vânt din fugă. Flăcările crescuseră. Vântul te întorcea spre faţa ei. Data trecută sărise cu vântul din spate. Marginea rugului o putuse atunci vedea precis. Acum, flăcările o puteau înşela.

Tribul îşi ţinea răsuflarea. Tam-tam-ul contenise. Tăcerea era sinistră.

Linsă de flăcări, femeia sări. Ajunse aproape în foc când îşi făcuse vânt. Sărise înalt şi larg, un salt reuşit. Tam-tam-ul răpăi vesel, cete trei cercuri de asistenţi începură iar să se legene şi să cânte:

Manao, iki-to

Ma-Djuh bamato!

Succesul femeii le dăduse curaj. Trupul ei elastic, negru, suplu, pe care flacăra nu-l linsese decât o clipă, era din nou la picioarele şamanului. Şamanul era mulţumit. Maigonga începea bine. Tribul era impresionat. Bogo-Ti căuta totdeauna prilejul de a organiza ceremonii spectaculoase, prin care prestigiul său urma să crească în ochii tribului. Femeia gâfâia, obosită de efort şi de emoţie, lângă genunchii vrăjitorului. Bogo-Ti îi ridică, luându-i fruntea între palmele lui uscate, capul. Privi adânc în ochii văduvei lui Tavitu. Din vina lui o primejduia. O mai primejduise odată, din lăcomie, punând-o să plătească pentru doi gemeni. Şi să sară dublu decât trebuia. Dar cu orice preţ, ceremonia trebuia îndeplinită. Era în joc prestigiul său sacerdotal, autoritatea lui de şef de trib.

— Ridică-te, îi spuse el.

Femeia se ridică hipnotic. Şamanul îi suflă între sprâncene. Ea se scutură şi tresări. Privi rugul aprins şi trupul arzând al geamănului de lemn al lui Tobo.

— Sări! porunci şamanul, neîndurător.

Femeia porni să alerge, Tam-tam-ul stătu. Vocile tăcură. Doar un plânset de copil. Venit dinspre colibe. Mama lui Tobo se opri brusc.

— Înainte, sări! urlă aspru Bogo-Ti.

Femeia porni din nou, ameţită. Flăcările o linseră mai tare de astă dată. Pornise cu mai puţin avânt. Sări, dar nu atât de larg cât trebuia. De partea cealaltă, un tăciune se rostogolise lângă piciorul rugului. Călcă pe el şi căzu cu faţa la pământ. Avea talpa arsă şi-şi zdrelise coatele. Kooka şi cu încă o femeie o ridicară de jos şi o aduseră, şchiopătând, în faţa şamanului. Tribul privea consternat. Era semn rău. De departe se auzea plânsul disperat al lui Tobo. Însângerată, abia călcând, suferind cu fiecare pas, mama lui Tobo, neliniştită, căuta zadarnic să vadă peste

capetele mulţimii, în noapte. Lui Bogo-Ti îi era teamă – să nu se zdruncine încrederea tribului, să nu fie atinsă valabilitatea ritualelor sale magice. Făcu un semn. Tam-tam-ul începu din nou şi tribul intonă melopea stranie de invocat a zeului şi de sfidare a lui Manao.

Bogo-Ti se uită din nou în ochii femeii, îi atinse tâmplele cu mâna lui uscată şi-i frecă ceafa. Femeia se liniştea sub degetele şamanului.

— O singură dată! zise Bogo-Ti. Nu mai ai decât o singură dată de sărit. Trebuie! Nu auzi? Trebuie!…

Ea se ridică şchiopătând. Şamanul îndepărtă pe Kooka şi-şi îndemnă din spate victima cu mâna:

— Sări!

Mama lui Tobo trase un gât de aer. Era gros de fumul cald şi mirosea îmbătător a ngua. Mirosul o nelinişti din nou, ca şi cum l-ar fi simţit pe Manao pe aproape. Era bolnavă. Avea halucinaţii.

Deasupra rugului, în plină incintă sacră, descoperii ochii lui de flacără verde, ficşi, cruzi, sfidând Maigonga lui Bogo-Ti. Manao tupapau!… Duhul pândeşte!… Îi fu frică şi se uită rugător îndărăt. Tobele conteniră, vocile amuţiră. Mama lui Tobo privea îndărăt.

— Sări! zbieră întărâtat şamanul.

Mama lui Tobo porni. Se gândea la copil. Pentru el, pentru viaţa lui Tobo, făcea tot ce făcea. Schiopătând, începu să alerge. Respira greu de oboseală şi de teamă, dar şi pentru că fumul o înnăbuşea. Vedea rugul din faţă ca pe un zid între Tobo şi ea. Ardea de nerăbdare să-l aibă din nou în braţe. Numai de-ar reuşi să socotească bine momentul saltului, să nu se lase înşelată de flăcări.

În înfiorătoarea tăcere din jur, paşii ei şchiopi răsunau inegal. Fumul roşu şi cald era de nesuferit. O pală de vânt purtând norul miresmei de ngua înteţi focul şi flăcările crescură nemăsurat. Femeia îşi făcu vânt. Trupul ei zbură suplu, în sus, prin flăcări. Tribul privea cu sufletul la gură. De

departe, se auzi din nou, ascuţit, ţipătul lui Tobo. Din aer, de deasupra rugului, femeia îl prinse. Se suci brusc spre stânga, de unde venise ţipătul. Mişcarea frână saltul. Se prăbuşi ca un pietroi în mijlocul rugului, pe movila de jeratic. Urletul din urmă şi scânteile stârnite, din buştenii arşi umplură văzduhul. Tribul amuţise. Amuţise şi Tobo. Bogo-Ti sta ţeapăn lângă. Idol, împietrit, fără nicio tresărire, fără pic de regret.

Orfan, Tobo crescu pe lângă Kooka-Uyan, care-l îngriji cu dragoste. De Manao nu-i era ei teamă încă, pentru că bătrâna Kooka credea, ca toţi oamenii tribului, că atunci când un om moare în locul unui copil, copilul nu va muri până va atinge vârsta celui mort în locul lui. Aşa că Kooka socotea că nicio primejdie nu-l ameninţa pe Tobo până ce va fi bărbat. Totuşi, când el fu în stare să poarte landja, niciuna dintre fetele tribului nu voi să-l ia de bărbat, deşi Tobo vâna bine şi deşi nu odată tinerele beciuane îi aţinteau calea. Nici uneia însă nu-i era la îndemână să-şi lege viaţa de un tânăr, oricât de chipeş şi de voinic, care însă, odată ajuns în vârsta bărbăţiei, putea oricând să cadă răpus sub răzbunarea lui Manao. Tobo creştea, ignorându-şi soarta.

Landja era tot ce-l interesa, vânatul şi dansurile războinice. Bătrânii vedeau în el pe viitoarea căpetenie armată. Tobo era speranţa tuturor. În adâncul sufetului, Tobo se simţea însă trist. În viaţa lui ceva era altfel decât la ceilalţi, ceva ce alţii ştiau şi el nu. Era stingher Tobo între oameni şi nu-şi găsea locul.

ALBII

Tam-tamul satului vecin începu dintr-odată o curioasă depeşă. Tam-tamul e telegrafia fără fir a Africii.

Tam-tamul pe care Tobo îl auzi în după-amiaza aceea, suna curios. El anunţa prin primul grup de bătăi repetate: „grup de oameni înarmaţi pe malul fluviului”, ceea ce se transmitea ori de câte ori se afla un trib străin prin apropiere, cu gânduri de jaf sau de război. Dar al doilea grup de bătăi ritmice era ceea ce-l intriga pe Tobo. Tradus, el însemna: Alb-piele-obraz-mâini-fier la picioare-beţe cu foc”.

Era o asociere de cuvinte al căror rost Tobo nu-l mai putea înţelege. Toţi beciuanii tribului se strânseseră în „piaţa” circulară din centrul satului. De după colibe nu răsăreau decât ţestele lucioase ale pruncilor sau capetele scofâlcite ale babelor ce nu se puteau urni.

Tobo îşi învinse toropeala. Tam-tamul răspândea mereu cuvintele enigmatice. Era intrigat şi o înfrigurare curioasă pusese stăpânire pe el. Tâmplele îi zvâcneau şi sângele-i fierbea în vine. Sporovăiala beciuanilor în jurul lui devenise o hărmălaie de neînchipuit. Tobo strigă la ei cu autoritate. Suit pe buturuga lui Bogo-Ti, Tobo făcu un gest poruncitor şi toţi bărbaţii care mânuiau landja i se strânseră în jur. Tobo era acum recunoscut drept căpetenia războinicilor din sat. El spuse grăbit câteva cuvinte aspre şi reci şi oamenii se răspândiră care încotro, în fugă, revenind din colibe înarmaţi şi cu scuturile vopsite în culori tari, pe braţ. Pe urmă, femeile războinicilor veniră să-i atingă umărul drept cu fruntea, aşa cum se obişnuia înainte de luptă. Era un semn de supunere şi de îmbărbătare, un semn de adio şi o asigurare de fidelitate. Războinicii se şi înşiraseră „fir de

vânătoare”, unul în spatele celuilalt, când Tobo se hotărî să pornească şi el. Nicio femeie nu-i atinsese umărul. Tobo, cel mai de seamă războinic al tribului, era singur.

Nu avea femeie, nu avea mamă, nu avea rude.

Tobo îşi strânse între pumni ciobul de ka-uka-tuta atârnat, printre alte fetişuri, la gât şi porni. Tam-tamul satului vecin fusese, reluat de satul său şi din valea fluviului Setlagoli, de departe, veneau ecourile altor tam-tamuri, care difuzau necontenit neînţelesele asocieri de cuvinte. De la Morokweng până la Maribogo, unde apa cea albastră a lui Setlagoli intră ca prin farmec sub pământ printr-o căldare uriaşă de nisip, ca să apară din nou de sub munte la Dooru, toate tam-tamurile beciuane repetau fără încetare: „alb-obraz-mâini-piele-fier picioare-beţe cu foc” şi „grup de oameni înarmaţi pe malul lui Setlagoli”.

Tobo îşi răspândi oamenii în grupe mici în Junglă. Cei care vor zări mai întâi oamenii înarmaţi vor da semnalul prin ţipătul de papagal roşu. Făcu câteva zeci de astfel de grupe. El îşi păstră 7 beciuani voinici, masivi şi docili ca nişte dulăi. Nu era la prima lui bătălie şi totuşi avea o curioasă nelinişte. În junglă, muştele bâzâiau ca atunci când sunt prin preajmă cadavre. Mirosea greu a ngua înflorită şi a liane putrede. Iarba along-along li se încolăcea pe pulpe şi le şfichiuia trupul cu capetele ei lipicioase. Tobo începu să se întrebe ce era adevărat din ce auzise. Poate că grupul de oameni înarmaţi se întorsese din drum. Dar tam-tamul spunea clar: grup înarmat de-a lungul cursului lui Setlagoli. Tobo înainta în junglă fără să ştie până când. Ţipătul papagalului roşu se lăsa aşteptat. Ierburile i se păreau şerpi.

Peste câteva minute, noaptea era deplină. Beciuanii lui Tobo spuseră că trebuie să fie pe aproape de Maretsani, unde râul se bifurcă. Tobo puse să se dea semnalul adunării, ca să hotărască cu toţii împreună ce era de făcut. Ţipătul

papagalului roşu străbătu pădurea. Alte ţipete asemănătoare îi răspunseră. Curând, războinicii tribului se regăsiră. Tobo îi consultă şi ei fură de părere să-şi continue înaintarea spre Maribogo, cu toate că tam-tamurile tăcuseră.

Dacă fusese într-adevăr un grup de oameni înarmaţi, mergând pe valea râului, pe malul dinspre satul lor, ei nu-l vor putea trece ca să urmărească braţul ce duce la Kunwana, ci vor ţine malul drept, pe cotul, dinspre Maribogo. Dinspre deşert, de acolo de unde ierburile se închircesc şi nisipul invadează vegetaţia, se auzeau urletele sinistre ale hienelor. Pe Setlagoli, primele raze ale lunii pline făceau o atmosferă alburie, de vrajă.

„De iwe, gândi Tobo. De iwe duku-lu". În toate nopţile cu lună plină, dar mai ales în cele ale lunilor de după echinoxul de primăvară, când n'aguani ngua, mireasma blestemată, îmbălsăma pădurea, Tobo se simţea cuprins de nelinişti ciudate, pe care i le insuflau născocirile şamanilor semănate în mintea lui ignorantă şi în mod firesc neputincioasă să găsească singură explicaţia potrivită tuturor fenomenelor naturii.

Mica trupă înainta aproape fără zgomot prin ierburile uriaşe. Jungla fusese lăsată în urmă. În zare, spre sud, primele ridicături ale şirului de munţi Kaap începuseră să clipească în bătaia lunii. Tobo ştia că sub piciorul primului munte Kaap, în stânga satului ocupat de tribul Maribogo, râul Setlagoli se înfundă, continuându-şi drumul pe sub pământ până la Dooru, unde iese iar la suprafaţă. Dacă grupul oamenilor înarmaţi pe care-l anunţa tam-tamul nu putea fi ajuns până la Maribogo, de acolo înainte rămâneau foarte slabe nădejdi să mai poartă fi prins, pentru că, ne mai fiind râul care să-i oblige a ţine o anumită direcţie, urma li se va pierde prin ierburile înalte şi drumul trupei lui Tobo va fi fost zadarnic.

De aceea, Tobo îşi îndemna oamenii să înainteze cu spor. Din când în când dădea semnalul de

regrupare, apoi porneau înainte cu toţii, în grupe mărunte de câte 6-7. La Maribogo ajunseră în toiul nopţii. Luna era în mijlocul bolţii cereşti, albă şi plină. Norul de mireasma nguani-ngua, plutea parcă, deplasându-se odată cu grupul. Mulţi erau ameţiţi de miros şi fură nevoiţi să se spele pe faţă în undele albe de lună ale lacului pe care Setlagoli îl forma în căldarea sa de nisip, în care dispărea către albia-i subpământeană. Tobo îşi adună toţi oamenii şi hotărî să se oprească până la răsăritul soarelui, pentru a-i odihni. Nu făcură foc, nici nu dădură prea multe semne de viaţă. Tribul Maribogo, din apropiere, speriat de tam-tamuri, i-ar fi putut lua foarte uşor drept duşmani. De aceea, Tobo îşi sfătui oamenii să se liniştească şi să doarmă până în zori. Cei care aveau la ei bulbi de „taro” (amestec de betel şi nucă de cocos tocată) începură să mănânce. Tobo nu putea mânca. Nici să doarmă nu putu.

De-abia se liniştiseră beciuanii, că şeful lor se ridică. Sforăiturile războinicilor, adormiţi claie peste grămadă, îi făceau rău, ca şi mirosul cărnii lor asudate şi trudite de drum. Nisipul începuse să se răcească. Tobo era gol. Ka-uka-tuta, cioburile de fildeş vrăjit, îi zornăiau pe grumazii înfierbântaţi.

Se sculă şi porni spre apă. Setlagoli curgea liniştit, alb ca laptele, spre sorbul lui de sub munte. Pe malul celălalt, la o depărtare de o landjă voiniceşte aruncată, focuri de flacără verde; pe Tobo îl nelinişteau aceste focuri, îl intrigau, îl chemau. Luna poleia totul cu argint şi norul de mireasmă era ameţitor. Tobo porni pe marginea căldării de nisip, ocoli lacul şi se găsi sub munte. Kaap lucea ca un morman de fildeş. Ceea ce i se păruse lui Tobo foc, nu se mai vedea, dar în locul lui Tobo văzu focuri, focurile grupului de oameni căutaţi. Erau nişte focuri ciudate, care ardeau neobişnuit: ardeau două felinare verzi, de acetilenă, de care Tobo nu mai văzuse. În preajma

lămpilor lucitoare erau oamenii înarmaţi. Unul întinse spre Tobo un deget alb şi uscat, avea faţa albă, ca a diavolilor din poveştile lui Bogo-Ti şi ale Kookăi. Purta în picioare cizme lucitoare, care păreau de metal negru. Tobo înainta ca vrăjit, singur, sprijinindu-se în landjă ca într-un baston, fără gând de atac, uimit, zăpăcit, curios. Diavolul alb spuse ceva. Un alt diavol întinse spre el o prăjină lucioasă. Din capătul prăjinii porni foc, fum şi pocnet. Tobo se prăvăli muşcând pământul.

Albii se apropiară.

— Ia te uită, spuse unul din ei, glonţul i-a intrat în piele. Nu aş fi crezut. Credeam că va ricoşa. Au o piele de toval negrii ăştia!…

Albul, uitându-se la rana pe care glonţul i-o făcuse lui Tobo în partea stângă a pieptului, sub braţ, scuipă cu dispreţ pe trupul lui negru şi porunci hamalilor, care-i purtaseră prin junglă, să ridice „mortul”…

* * *

Când se trezi, Tobo era într-o colibă străină. Nu-şi aducea aminte cât dormise. Lacul Setlagoli şi diavolii albi încălţaţi cu fier, cu prăjini lucioase din care iese fum şi pocnet, erau ultimele lui amintiri. Tobo nu putea şti că zăcuse două săptămâni între viaţă şi moarte. În colibă nu era nimeni, dar în preajmă se auzeau voci. Tobo trase cu urechea, dar nu pricepu nimic din ce auzea. Cunoştea limba buluvailor, a tribului Meribogo şi a maretsanilor, cum o cunoştea şi pe a celor din Kunwana şi Dooru. Ba, odată, mai demult, când se aventurase spre deşertul Kalahari, dincolo de râul Molopo, învăţase şi idiomul baralongilor, ca şi limba bangwaketse. Lotlokana şi morokwnga nu-i erau, de asemenea, străine cu totul. Dar ceea ce auzea nu semăna cu nimic din ce ştia el. Tobo nu se dumirea. Un moment socoti că e mort şi că limba pe care o auzea e a diavolilor lui Manao. Îşi cercetă instinctiv trupul. O parte din piept îi era ascuns sub un bandaj lat. Tobo şi-l rupse. Bandajul

era lipit cu sânge închegat: dedesubt avea o gaură proaspătă. Tobo vru să se ridice, dar sângele îl podidi şi se prăbuşi pe rogojină. Două, muşte mari, verzi, veniră să i se aşeze pe rană. Pe urmă, nu mai ştiu iarăşi nimic.

* * *

Se trezi între oameni albi. Unul din ei, cu o barbă roşie aurie, se aplecă deasupra cu blândeţe. Avea ochii albi-albaştri, cum Tobo nu mai văzuse. Îi fu frică. Dar omul alb spuse ceva neînţeles, cu o voce atât de blândă, încât Tobo se linişti. Ar fi vrut totuşi să ştie unde e. Se uită în preajmă. Era într-un umbrar lung, de pari şi rogojini, sub oare zăceau zeci de negri. Tobo spuse ceva în beciuană şi unul dintre negrii întinşi pe jos îi răspunse. De la el află Tobo totul: era prizonierul albilor şi fusese rănit de ei. Îl îngrijau, ca şi pe ceilalţi, ca să-i robească apoi pe toţi şi să-i pună la munci. Le spuseseră asta alţi negri, mai vechi în robia diavolilor albi, care se furişau noaptea la ei şi le aduceau veşti şi ce bruma puteau agonisi de mâncare, din sărăcăciosul lor tain zilnic. Tobo asculta. Înţelese că e pierdut. În ciocnirile dintre triburi era obiceiul să se ia sclavi războinicii duşmani rămaşi în viaţă. Aşa că Tobo ştia ce e robia. Totuşi, omul alb cu barbă roşie i se păruse blând. I se spuse că acela e un vraci, care lecuieşte bolnavii şi învie pe cei ucişi. Tot el vindecă pe negrii bătuţi până la sânge de ceilalţi albi. I se spune „diavolul bun”. Nu bea niciodată focul lichid pe care-l beau ceilalţi. Tânărul bathlaru, care-i vorbea, numea foc lichid – „pii-nag” (apă-foc) – băutura care-i turba pe albii cei răi. El o încercase odată şi îşi fripsese toată gura. Dar albii beau „pii-nag” şi dimineaţa şi seara şi în miezul zilei, când soarele e de jeratic. Beau şi asudă, beau şi înjură, şi se înroşesc şi zbiară, beau şi bat unde apucă, pe cine apucă sau violează femeile negre. Tânărul bathlaru se cutremură: „pii-nag” era scuipatul diavolului. Decât să cazi în mâna unui alb care bea „pii-nag”, mai bine

moartea. Tobo nu răspunse. Se gândea cum ar putea fugi. Întrebă:

— Suntem departe de râul Setlagoli?

— Nu ştiu, răspunse tânărul. Prin Bathlaru nu curge Setlagoli. Dar de aici la Bathlaru sunt două zile întregi de mers.

— Două zile până la Bathlaru? sări Tobo. Dar atunci până în Beciuana sunt 8 zile!

Şase zile făcuse el altădată, ca să ajungă la triburile prietene Bathlaru, plecând din satul lui beciuan.

— Se poate, răspunse tânărul. Dar e tot una. Albii sunt peste tot. Au răsărit cu miile, nu se ştie de unde. Şi nimeni nu scapă de ei. Nu te poţi gândi să treci printre ei fără risc.

— Cum se cheamă tribul la care suntem găzduiţi? mai întrebă Tobo.

— Nu suntem găzduiţi la nici un trib. Suntem în mâna unor albi care ne vor vinde altor alibi, ca robi. Pe locul acesta au fost gropile de lut în care triburile Kuruman şi Gri-qua, din munţi, veneau să caute ochii de foc ai zeilor. Albilor le trebuiesc ochii de foc. Ei lărgesc gropile şi-i caută. Pentru asta au nevoie de noi. Ca să scobim pământul în adâncuri, până dăm de ochii zeilor. Cum ne însănătoşim, vom fi vânduţi!

ROBII

Kiimberley se numea oraşul înfiripat ca prin minune în jurul minelor de diamante de pe malul râului Vaal. Aşa îl numiseră albii şi negrilor le era tot una cum se cheamă iadul, ca să-l mai boteze! Veneau, aduşi cu arcanul de gât, de prin munţi, din junglă, din câmpiile de along-along, din deserturi sau de pe malul râurilor sud africane, cei mai mulţi răniţi şi legaţi, cu cârdurile. Erau daţi în grija „diavolului-bun" cu barba roşie, care-şi dădea toată osteneala să-i vindece, dar cei mai mulţi mureau fie din pricina rănilor, fie a cangrenei.

* * *

Tobo lucrase ziua în mină. Încăperea subterană din care se deschideau zecile de coridoare în formă de raze, era îmbâcsită de un iz greoi, de mucegai şi de sulf, care părea însuşi răsuflarea morţii. Făcliile licăreau înfiorător, în fundul galeriilor. Tobo îşi reexamina recolta: 8 diamante, dintre care unul de mărimea unei unghii. Se îndreptă istovit către ieşirea minei. La porţi stătea Miguel, cu cravaşa lui împletită de piele groasă. Miguel şi cu încă doi indivizii, cu ochii mici şi ascuţiţi ca ochii porcilor mistreţi, cu gura mare, băloasă şi gâfâind mereu înjurături şi blesteme, strângeau de la fiecare miner pietrele găsite în orele îndelungi petrecute sub pământ. Dacă li se părea cumva că diamantele sunt prea mici sau că nu sunt destule, Miguel şi oamenii lui nu se sfiau să biciuiască fără milă pe nenorocitul istovit de muncă.

Gârboviţi, storşi, fără nici o dorinţă şi fără tresăriri de revoltă, negrii îşi depuneau, fiecare, în mâna lui Miguel, nestematele, şi treceau mai departe, spre umbrarul unde-i aştepta o ciorbă şi o rogojină. Când îi pica în palmă o piatră mai strălucitoare, bruta albă tremura de plăcere. Totuşi, nimeni nu auzise din gura lui altceva decât

înjurături. Miguel era de părere că negrii nu pricep decât limbajul biciului şi că o vorbă pentru ei, ar însemnai o scădere a prestigiului său.

Minunate erau unele pietre, dar Miguel nu lăuda niciodată pe vreun lucrător. Din pungile murdare de la şold, pe corpul gol al minerilor, se iveau comori împărăteşti, din preţul cărora s-ar fi putut zidi sute de sate. Negrii nu cunoscuseră valoarea pietrelor. Dacă vreunul din ei pusese unui idol un ochi dintr-un diamant superb, nu o făcuse decât pentru că piatra lucea frumos? Acum, de când ştiau preţul pe care-l puneau albii pe ochii din pământ ai zeilor erau ispitiţi să-şi păstreze câte o piatră. Să o fure şi să fugă! Dar cum s-o fure?…

De lucrat, lucrau în pielea goală, numai cu punga la brâu, aşa că asupra lor nu puteau ascunde nimic. Să înghiţi o piatră, nici măcar nu-i trecuse vreunuia prin minte. Era o frică superstiţioasă care îi oprea. Piatra e de foc, dacă luceşte aşa cum luceşte, şi cui îi poate merge bine înghiţind foc? De aceea, Miguel şi ai lui erau liniştiţi în privinţa asta. Dar controlul corporal se făcea totuşi de fiecare dată, cu stricteţe.

În faţa lui Tobo era un băietan înalt, ciudat, din tribul Ourga. Avea părul creţ, des şi tare ca sârma, lipit de creştet în rotocoale rigide. Buza inferioară îi era străpunsă de un beţişor, şi de aceea părea că fumează tot timpul. Când îi veni rândul la percheziţie, stătu ca înlemnit locului, şi păli. Îngrozitor de palidă mai poate fi şi carnea neagră!

— Ce dracu are ăsta? se miră Miguel. Ia căutaţi-l bine!

Brutele lui Miguel îl luară la scărmănat. Din păr îi căzu o piatră galbenă, mai mare decât unghia degetului mare, cu o strălucire minunată. Dacă ar fi putut-o sustrage şi vinde, negrul ar fi avut din ce trăi bine toată viaţa, în oricare oraş al lumii. Miguel luă piatra, o privi rânjind şi o strecură în tolbă. Pe urmă ridică biciul. Şarpele de piele împletită se învârti în aer, şuierând înfiorător.

Plesni, căzând pe faţa negrului, care urlă de durere. Sângele ţâşni din urmele adânci pe care biciul i le brăzda pe umeri, pe gât, pe piept, pe obraz. Curând nu mai fu decât o grămadă de carne însângerată. Miguel tot mai lovea mormanul de carne vie de la picioarele sale, cu o furie nebunească. Era pătat de sângele roşu al victimei, care nici să geamă nu mai avea putere. Dar nu se sinchisi de asta. Îi dete un picior în faţă, cu botul cizmei.

— Luaţi-l de aici, făcu el, şi începu să examineze diamantul galben, mare cât o alună, care i se înroşi în palme, de sânge.

— Damned puerco! rosti el încruntat. Vorbea un amestec de spaniolă şi engleză. Damned hijo de puerco! (Afurisit fecior de porc!) Şi mângâia încântat diamantul pentru care-l ucisese în bătaie pe băietan.

Tobo îşi aştepta, tremurând de indignare şi de furie, rândul. Miguel se întoarse spre el şi răcni în jargonul lui tărcat:

— Şi tu? Ce aştepţi, maldito son of a black bitcli! (Ticălos fiu de căţea neagră). Treci la percheziţie. Vai de pielea puturoasă a celui care mai încearcă să fure! Da, med rasals! Carognas! (Bivoli blestemaţi! Stârvuri) Haide, marş!… Adelante! Go ahead!

Tobo întinse diamantele. Miguel zâmbi fericit. Se uită pe sub sprâncenele zburlite la frumosul războinic beciuan.

* * *

Tobo se gândea zi şi noapte la evadare. De la Kimberley spre miază-noapte, munţii Kaap se alungeau pe tot parcursul râului Harts. La Ta-ung, ar fi părăsit Harts şi ar fi apucat pe afluentul lui, pe Setlagoli, cel ieşit din subpământenele-i albii, până la Dooru. În munţi ar fii mers 5-6 nopţi. Pe malul apei alte două nopţi. Ar fi mers numai noaptea, ca să nu dea albii de el. De la Dooru la Maribogo nu e decât o jumătate de noapte şi odată ajuns la Maribogo, landa şi jungla i se deschideau în faţă.

Pe Setlagoli în sus să tot fie o noapte şi o jumătate de zi. Pe acolo albii erau rari. Seara ar putea fi în satul tribului său beciuan şi ar sta pe rogojini, discutând în coliba lui Bogo-Ti. Bătrâna Kooka, de va mai fi trăind, va plânge de bucurie văzându-l şi tinerii tribului îl vor recunoaşte din nou drept căpetenie. El nu s-a spurcat cu „pii-nag", nu s-a îmbrăcat cu pânză, ca alţi negri. El a rămas aşa cum era când l-au rănit albiii cu prăjina de fier care pocneşte cu foc. Curat! De ce să nu-l primească îndărăt? Poate că fetele negre s-au îmbunat, şi că vreuna va primi să-i fie femeie. Se gândea la coliba lui, şi la binecuvântarea unei familii noi, la cununie. Îşi aminti de Ma-Djuh. Îi trecu prin cap că zeul merita un ochi mai frumos decât scoica lucioasă pe care i-o pusese Bogo-Ti şi care nu era frumoasă decât în bătaia flăcărilor sau a lunii.

Tobo se hotărî să furie un diamant pentru ochiul zeului Ma-Djuh şi să se întoarcă în sat. De fiecare dată când încerca să ascundă vreo piatră, în pragul porţilor de la coridorul minei se răzgândea. Frica paralizantă îi cuprindea fiinţa. Pălea!… Negrii nu ştiau să se prefacă. Disimularea gândului nu era specialitatea acestor făpturi simple. De aceea, când îşi dădea seama că tremură şi păleşte, Tobo se răzgândea şi preda toate pietrele care le avea asupră-şi, lui Miguel. Obsesia fugii îl bântuia zi şi noapte. Iadul de la Kimberley devenise înăbuşitor. Lutul gras în care tăia vânjos, căutând diamante, duhoarea grea a minei, căldura, i se păreau de nesuportat. Râsul şi beţia albilor, care violau negresele şi schingiuiau pe negrii, i se păreau insulte directe. Începu să bea „pii-nag". Şi, curând, nu se mai putu lipsi de rachiu.

* * *

Lucra de zor, de dimineaţă, Coridorul era strâmt, aerul îmbâcsit de gaze grele. Ameţea. Gâfâia şi sudoarea îi curgea şiroaie. Nu avea loc nici să se sucească pe o coastă. Târnăcopul nu avea spaţiu pentru a fi înfipt cu avânt. Era nevoie, să se

culce uneori şi să lucreze deandaratelea, culcat pe spate, săpând deasupra capului. Pământul argilos îi cădea pe faţă, pe ochi, în gură. Tobo urmărea fiecare şuviţă de lut gras, căutând luciul pietrelor preţioase. Lucra înfricoşat, ca un animal.

Tresări ca prins de friguri. Din lutul scurmat de târnăcop ţâşnise o lumină de jeratic viu. Tobo se temu. Pe urmă îşi dete seama că era doar o piatră, încă murdară de argilă, piatra lucea ca focul. Tobo se sfii s-o atingă: i se părea că-l va frige. Pe urmă, îşi luă inima, în dinţi şi o desprinse din peretele de lut. Era un diamant sângeriu, mare cât un cap de porumbel. „Diamant roşu!", şopti cu evlavie Tobo. Ochiul zeului Ma-Djuh.

Îi străfulgerase gândul, că era piatra care s-ar potrivi mai bine în fruntea idolului de lemn de acasă.

O va lua şi o va duce. Va evada. Dar cum? La ieşire va fi percheziţionat. I se va lua piatra şi va fi ucis în bătăi. S-o înghită?… Va muri, desigur. Nimeni n-a încercat încă să înghită o piatră de foc, mai ales una de mărimea asta!

Tobo mingile piatra. Piatra lui! Se hotărî s-o păstreze cu orice preţ.

Până, seara lucră cu sârg. Adună o duzină de pietre mai mici. O avere întreagă. Le lăsă să alunece în punga lui murdară de la şold şi se îmbătă apoi din nou de vraja gândurilor. Mângâie minunatul diamant roşu şi-l măsură cu lărgimea rănii din coastă. Gongul din marea sală sună. Trebuia să iasă. Luă repede hotărârea cea mare: mânerul cuţitului era la îndemână, în brâu. Îl trase şi-l îndreptă spre cicatrice. Scrâşni din dinţi ca să nu urle de durere, când tăişul îi redeschise rana…

* * *

— Foarte bine, Tobo, spuse Miguel. Nu era obişnuit să laude pe cineva, dar cele douăsprezece diamante măricele meritau măcar atâta.

Tobo se furişă grăbit spre umbrare. Era fericit. Sub sângele închegat cu noroi, în rană, era

diamantul sângeriu. Nici nu se gândea să-l caute pe vraciul alb cu barba roşie. Nu-i era gândul decât la plecare. Plecarea trebuia să se întâmple. Cât mai grabnic. Se târî pe brânci până la marginea taberei. Crezu că nu fusese observat. Cineva îi puse mâna pe umăr. Tobo simţi că se pierde: era sigur că Miguel îl mirosise şi că-i pusese iscoade pe urmă. Din ţărână, ridică doar Ochii. Era doctorul alb cu barbă roşie, căruia Miguel îi zicea Barbarosa. Tobo vru să spună ceva, să se justifice. Barbarosa, cu un deget îi ceru tăcere. Mâna cealaltă ţinea un sac spânzurat de o curea.

— Iată, zise el, e pentru tine, pentru drum. Nu e mult, dar prinde bine. Ai grijă să nu mergi decât noaptea. Ziua dormi. Altfel poţi fii prins şi e vai de tine. Mergi 6 zile până la Vryburg. La sfârşitul săptămânii eşti acolo. Vine şi Miguel să vândă diamante. Vă veţi întâlni, sunit sigur. E o clasă de cărămidă roşie, în obor la Vryburg. Acolo-şi schimbă toată lumea diamantele. Trebuite să-l întâlneşti!…

Tobo credea că visează. Se aştepta ca albul să schimbe din moment în moment tonul şi să ridice un bici ameninţător. Dar doctorul cu barbă roşie, înalt, luminos, surâdea.

— Buana, încercă el să spună. Buana (stăpâne!)… eu…

Doctorul îl întrerupse. Trecu cureaua sacului cu merinde pe după gâtul negrului, se aplecă şi-i zise:

— Du-te la ai tăi şi arată-le ce-ai învăţat aici! Mergi sănătos! şi îl bătu prieteneşte pe umăr.

După ce doctorul se depărtă, sucindu-se pe călcâie, Tobo începu să se târască, fără să se ridice din ţărână, de teamă să nu fie văzut.

Pe brânci se târî până în afara taberei de negri. Pe malul apei prinse să fugă. Nu merse că oamenii decât când ajunse între poalele munţilor şi fluviu. Şase nopţi s-a furişat din colină în colină, din văgăună în văgăună. Ocolea coloniile albilor, ocolea satele negrilor. Purta cu sine o comoară pe

care nu trebuia să i-o ia nimeni. Mai preţios decât diamantul i se părea gândul pe care doctorul i-l sădise în minte. A şaptea noapte, obosit, ca un câine pribeag, trecu prin oraşul Vryburg. Deşi se târî pe brânci îndărătul gardurilor de bambus, olandezii traseră după el. Simţi răsuflarea morţii în ureche. Totuşi, îşi continuă mersul, târâş, până la oborul de vite. La Vryburg venea Miguel să-şi schimbe diamantele, aşa spusese doctorul. Tobo se gândi că n-ar strica să-l întâlnească. Dorul de răzbunare clocotea în sufletul său. Căută şi găsi casa roşie unde-şi schimbau traficanţii diamantele. Mişcarea care domnea în preajma ei, chiar şi la ora aceea târzie de noapte, dovedea că era vorba de o bancă foarte activă, care săvârşea operaţiile pe loc, pentru oamenii veniţi de la mari depărtări.

Tobo se trase după colţul casei şi aşteptă. Pândi toate fiinţele care intrau şi ieşeau. Erau „Migueli" în zeci de exemplare şi, la vederea lor, i se urcă sângele la cap. Pe toţi i-ar fi ucis. Deodată, faţa i se contractă de furie. Miguel, Miguel cel adevărat, ieşea din casa băncii, mustăcios, sprâncenat şi vesel, pipăindu-şi, sub haina de doc, chimirul rotunjit. Schimbase diamante şi era mulţumit de preţul încasat. Desigur, se gândea la plăcerile ce-l aşteptau, la mesele bogate, la băuturile tari şi la fetele din crâşmele Vryburgului, spre care se îndrepta. Sări la el şi-i puse mâna în gât.

— Miguel, damned hijo de puerca blanca! (Blestemat fecior de scroafă albă), îi strigă el albului, în faţă. Până să aibă Miguel timpul să-şi scoată pistolul, unghiile lui Tobo i se şi înfipseră adânc în beregată: – Impested carogna! (Leş puturos), mai spuse Tobo văzându-l prăvălit la pământ şi-i izbi un picior în obraz. Pe urmă îi descheie chimirul, pe care şi-l închise de după mijloc, luă pistolul şi cuţitul spaniolului şi se mistui în noapte, nesimţit de nimeni.

* * *

La Dooru, acolo unde fluviul îşi pierde albia sub pământ, Tobo simţi că nu mai avea niciun chef să se întoarcă acasă. Era momentul să se hotărască, aici la răscrucea drumurilor. Banii din chimirul lui Miguel erau mulţi. Tobo nu văzuse niciodată atâtea piese galbene de aur. Diamantul sângeriu putea fi şi el vândut pe piese din acestea de aur. Nu la Vryburg, unde l-ar fi putut recunoaşte cineva pe Tobo, ci la Mafeking, mai sus de râul Malopo, de unde începe pustiul Kalahari. Tobo ştia de existenţa coloniei Mafeking, de la un tânăr din tribul Ramathlabama, care se afla cu el în mină la Kimberley. Ramathlabama spusese că la Molopo nu erau aceiaşi albi. Acolo stăpânea alt trib de albi. Tânărul mai spunea că la Mafeking nu sunt mine de diamante ci de aur, de metal solar şi că diamantele au deci acolo mai măre căutare. Tobo va merge da Mafeking, va vinde piatra şi va vedea el ce va mai face, pe urmă. Poate că albii, care te respectă când ai bani, îl vor duce până la o corabie dintr-ale lor şi va pleca în Ţara Albilor. Va trai bine, desigur, cu bănetul adunat. Cât despre, zeul Ma-Djuh, e drept că i-ar fi stat bine cu ochiul de diamant roşu. Dar, cum s-a mulţumit atâta timp cu o scoică lucitoare, va putea sta şi de-acum înainte fără diamant. Mai rămânea sfatul doctorului.: „Mergi la ai tăi şi arată-le ceai învăţat!” Tobo ştia însă că beciuanii lui trăiau la fel cum trăiseră înainte de robirea lui, şi că albi prin părţile locului se arătau destul de rar. Pe urmă, Tobo se gândea că ai lui nu erau numai beciuanii, erau toţi negrii din minele albilor, erau toţi cei ce suferă în robie. Sfatul doctorului nu se va pierde, astfel, chiar dacă el nu are să se întoarcă la beciuani.

Porni întins spre Maribogo. Era nemâncat şi însetat. Sângele îl frigea. Străbătu landa cu greu, împleticindu-se în ierburile along-along. Niciodată nu i se păruseră mai asemănătoare cu şerpii. Noaptea nisipul era rece, sub luna verzuie şi îngheţată, dar pe Tobo tălpile-l frigeau. La

Maribogo ajunse în a opta noapte de la evadarea sa, istovit şi cu febră. Rana din piept i se umflase îngrozitor şi supura. Pe malul lacului albit de lună, Tobo se opri să şi-o spele. Scoase cuţitul şi-o înţepă. Din rana de coptură vâscoasă ţâşni jeraticul rece al diamantului, mânjit de puroi şi de sânge. Tobo îl luă în pumni şi-l mângâie. De câte ori vedea piatra aceasta, ochii i se lipeau de ea. Acum ochii îi ardeau, dinţii îi clănţăneau. Se răcori cu apa lui Setlagoli, din care luna plină privea spre el. Tam-tamurile tuturor satelor din ţinut anunţau pentru a doua zi sărbătoarea lunii, iar dinspre junglă veneau valuri de mireasmă de ngua. O clipă, Tobo se văzu dansând cu o beciuană în faţa focului, acasa, la tribul său. Se gândi că poate e mai bine să se întoarcă. Un glas îi împingea însă spre Mafeking, îi spunea şi piatra roşie din mână şi chimirul doldora de galbeni. Trăise destul printre albi ca rob. Acum voia să trăiască liber printre albi. Să fie stăpânul lor, dacă s-ar fi putut. Era ambiţios şi dorea, plăceri noi. Mai avea două nopţi până la Mafeking. Pătrunse în junglă şi înaintă, luptând cu lianele. Tam-tamurile îl chemau acasă. El rezista. Parfumul de ngua, oboseala, puroiul sau diamantul roşu din pumnul strâns, îi dădeau vedenii. Se temea de umbra fiecărui arbore.

Tobo se gândea acum că nu i-ar strica un gât întăritor de „pii-nag“. Sacul dat de doctor se golise însă de mult. Căzu. Se ridică. O pasăre mare de pradă i se rotea deasupra, gata să-i vâre ciocul în rană, de cum va cădea fără să se mai ridice. Tobo era la capătul puterilor. Vedea în faţa ochilor cum cade, cum stolul se lasă pe leşul său cald, cum îl sfârtecă, cum croncăne şi ţipă mâncându-l. Era ameţit, era obosit, era sleit. Ochii lui Manao luceau deasupra arborilor. Din străfundul disperării lui porni strigătul de alarmă al băştinaşilor: ţipătul papagalului roşu. Adâncul pădurii îi întoarse un strigăt asemănător. Oameni ai tribului lui erau pe aproape. Merse cu disperare înainte. Şi nu-şi

îngădui să cadă decât atunci când recunoscu în cei câţiva oameni ce se apropiau, tovarăşi de-ai lui, beciuani ca şi el şi războinici…

FEMEIA ALBA

În coliba lui Bogo-Ti, după multe nopţi de delir Tobo se trezise. Nu ştiinţa vraciului îl adusese la viaţă, ci dragostea bietei paralitice bătrâne, Kooka Uyan, oare-i fusese moaşă şi care-l îngrijea.

Era de mai multe zile pe picioare şi avea nevoie acum să se scalde în undele lui Setlagoli, să se prăjească la soare pe nisip, şi chiar să alerge câte puţin. Era slab. Rana infectată fusese arsă cu fierul roşu. Tobo era însă tot suplu, tot tânăr şi tot frumos, ca o statuie neagră de abanos, şi după anii puţini dar lungi de sclavie la albi. Nu fuseseră ei atât de mulţi, cât de grei.

În coliba lui Tavitu se afla chimirul plin de galbeni lucitori ai lui Miguel, cuţitul cu prăsele de metal şi pistolul, pe oare le avusese la brâu Tobo în ziua când fusese găsit în pădure, mai mult mort decât viu. Pe toate le dăduse şamanul bătrânei în păstrare. Numai diamantul roşu nu se afla în coliba lui Tavitu. Bogo-Ti hotărâse că locul pietrei găsite în mâna bolnavului era în fruntea zeului Ma-Djuh şi pusese diamantul acolo, în locul scoicii lucioase ce servise drept ochi atâta vreme idolului bălţat din vârful stâlpului. Bogo-Ti găsise şi o legendă fantastică ca să probeze supuşilor săi că piatra roşie, mare cât capul unui porumbel, fusese găsită într-un chip miraculos, picată din cer, anume pentru statuia zeului. Cei ce ştiau adevărata ei origine fuseseră afurisiţi, prin jurăminte îngrozitoare, să ţină taina. Aşa se făcea că, acum, diamantul roşu lucea pe fruntea cicloapă a idolului. Tobo se desprinse repede cu ideea de a renunţa la el. Era în mijlocul tribului său, îşi regăsise felul de viaţă dinainte de sclavie şi asta-i dădea o fericire de nedescris. De altfel, după convalescenţă uitase aproape cu totul de planurile sale. Era şi foarte slab

acum şi viaţa la întâmplare, fără muncă şi fără albi, i se părea tot ce poate dori.

Într-o zi tam-tamul îşi începu arhicunoscutul său ritm: „oameni albi în pădure, lângă râu”. Tobo îşi luă landja, câţiva oameni şi porni. Pe seară se întoarseră cu vânatul aşteptat: un om alb şi o femeie îmbrăcată ca bărbaţii, cu cizme şi cu cască colonială. Mai prinseră şi câţiva negri, însoţitori ai albilor, dar le dădură drumul!…

Bogo-Ti hotărî ca omul alb şi femeia albă să fie judecaţi şi osândiţi după meritul şi vinovăţia lor, fiecare în parte, în prima noapte cu lună plină. Până atunci, ei vor fi păziţi zi şi noapte, fiecare în altă colibă, de războinicii tribului, după obicei.

În noaptea când îi veni şi lui rândul să păzească pe unul din prizonieri, Tobo era atât de departe de tot ce suferise în robia albilor, încât parcă nici n-ar fi lipsit din satul lui vreodată. Femeia era îndrăzneaţă, bărbăţoasă, voinică şi falsă: cunoştea de la o poştă slăbiciunile oamenilor şi ştia să le exploateze. Toţi negrii care o păziseră până atunci, oricât de înverşunaţi vor fi fost, nu-şi ascundeau admiraţia faţă de frumosul păr blond-auriu al femeii, care se revărsa în valuri de pe creştetul ei, peste, umeri. Naivi ca nişte copii, unii dintre flăcăii negri ajunseră să creadă că o fiinţă cu un asemenea strălucitor păr de aur, nu putea fi nici vrăjitoare, nici răufăcătoare. Chiar Tobo, omul pe care albii voiseră în atâtea rânduri să-l omoare, era înduioşat de frumuseţea pletelor femeii albe. Stătea într-un colţ al colibei lui Bogo-Ti, sub coloana zeului cu ochiul de diamant şi, oricât de mult i-ar fi plăcut altădată să urmărească licăririle tainice şi ciudate ale frumoasei pietre, pentru care fusese gata să-şi nesocotească viaţa, acum uita să le mai privească, alintând din ochi mătăsoasa podoabă galbenă de pe capul femeii.

CU instinctul ei care nu dă greş, femeia înţelese atracţia irezistibilă pe care înfăţişarea ei o exercita asupra tânărului negru. Îşi fixă privirile în ochii lui

şi se căzni să îndruge câteva silabe, pe care ea le credea din idiomul beciuan, deprinse de când fusese făcută captivă. Care nu-i fu mirarea când Tobo îi răspunse într-o aproximativă englezească, destul de inteligibilă, de altfel:

— Ai fost în Europa? îl întrebă ea surprinsă.

— Nu… răspunse tânărul beciuan şi se înciudă pe sine însuşi când îşi dete seama că era cât pe aci să răspundă, ca pe vremea sclaviei: „Nu, Buana!” (nu, stăpână!). „N-am fost!”

Femeia nu se lăsă înşelată de bruscheţea tonului: ştia ea cam ce vrea să zică asta!

— Ai femeie? întrebă ea fără ocoluri.

Lui Tobo i se urcă sângele în creştet. Nici după revenirea sa acasă, niciuna dintre fetele tribului nu voise să-şi lege viaţa de a lui. Întrebarea îl zgândărea.

— N-am, făcu el ursuz.

Femeia albă se cabră. Bustul ei era tot numai un zvâcnet, sub bluza de dril. Părul îi curgea în cascade pe umeri. Veni lângă războinic, supusă. Mireasma pletelor ei umplea nările bărbatului ca norul de ngua. Era ameţit. N-a înţeles niciodată cum şi-a încolăcit femeia braţele după grumazul lui puternic, şi cum şi-a lipit trupul alb şi cald de bronzul cărnii lui, oferindu-i-se. Tobo se simţea ca un copac înfăşurat de liane şi femeia mirosea îmbătător ca florile de ngua…

LIBERTATEA

Tobo şi Gladys ştiau că luna nouă se apropie şi că de-abia între luna nouă şi luna plină nopţile sunt mai luminoase decât în perioadele de descreştere a lunii, aşa că fuga lor, dacă voiau să nu fie prinşi, trebuia grăbită.

Tobo era fericit ca un copil. Cunoştea o lume nebănuită nici de războinic şi nici de sclav. Îi povestise lui Gladys viaţa lui şi ea îl înţelesese şi-l compătimise din suflet. Îl numea „stăpânul meu, zeul meu negru", şi-i dădea beţia stăpânitorului. Mai cu seamă amănuntul cu furtul diamantului o interesase. Aflând că diamantul furat era chiar cel pe care-l văzuse de atâtea zile necontenit în fruntea idolului de pe coloană, în coliba vraciului, devenise de o curiozitate de neînchipuit. Nu era vreme de pierdut. Între două desmierdări îşi înduplecase „zeul ei negru" să fugă împreună cu ea. „Cu banii lui Miguel şi cu ce luăm pe diamant, spunea ea, putem călători în toată lumea. Vei fi şi tu în rândul oamenilor liberi, dragul meu, zeul meu frumos. Vino cu mine. Haide, hotărăşte-te să fugim. Vom fi fericiţi!"

Tobo rezista cu greu. Lupta cu el însuşi. Se socotea liber aici, în tribul lui. Afară fusese doar sclav, ce-l aştepta acolo? Dar femeia îi arătase dragoste, câtă nu-i putuse da niciodată vreo femeie. Pe urmă Tobo mai ştia, fără să înţeleagă de ce, că fetele negre care i-ar putea fi pereche, îl ocolesc. Femeia albă era aici, sclavă vie şi caldă, lângă el, a lui, gata să-l asculte, să i se supună, să-l adore ca pe singurul ei stăpân şi zeu. Era stăpânul unei comori, era deţinătorul fericirii. Cu drag ar fi rămas cu ea, în coliba lui. Dar aici, la beciuani, nu avea să se poată. Chiar dacă l-ar accepta ceilalţi membri ai tribului, Bogo-Ti nu glumea: femeia era condamnată.

În prima zi cu lună plină trebuia să fie sacrificată lui Ma-Djuh. Hotărât, trebuia să fugă cu ea! În tribul lui domneau legile lui Bogo-Ti, nu libertatea, orice s-ar spune!

Tobo se frământa: lumea pe care-o cunoscuse, în afara tribului lui, îi adusese numai nefericire. Mai exista oare o alta? „Libertatea e cel mai de preţ bun”. Femeia albă i-o promitea, i-o trecea pe sub ochi, io dăruia. Nu avea decât să-şi încingă brâul de piele plin cu galbeni, să desprindă diamantul roşu din fruntea zeului şi lumea aceasta de miraj va fi a sa! Între albi, departe, liber! Ispita era prea mare. Zeul nu avea decât să-şi ia din nou scoica lui albă. În fond, era un biet chip cioplit din lemn!

* * *

Dimineaţa, beciuanii găsiră coliba şamanului lor deşartă şi idolul cel mare prădat de ochiul lui roşu. Când se porniră câţiva cercetaşi pe urmele perechii fugare, Gladys şi Tobo erau pe malul lui Molopo la câteva mile de Mafekink, în drum spre libertate.

Seara, Tobo dormea, pentru prima dată în viaţa lui, într-un pat adevărat, cu cearceafuri albe, la hanul „Red Label“ (Racul roşu), unde trăsese cu Gladys. Hangiul îi făcu, a doua zi, rost de haine în schimbul unei jumătăţi de gulden de aur şi Tobo se îmbrăcă asemeni albilor. Hainele îl cam jenau, ghetele îl strângeau, pălăria nu-i prea venea la îndemână. Nu ar fi putut spune că „libertatea” îi era prea comodă. Avea un aer atât de stânjenit, încât Gladys nu se mai sătura să-l mângâie, râzând fermecător, şi-l săruta necontenit: – Sălbaticul mamei, sălbatic!

În seara aceea Tobo bău o sticlă întreagă de „pii-nag”, după care îi fu rău o zi. Gladys avea mulţi prieteni, albi şi negri, care-i făceau lui Tobo onoarea de-a accepta să bea pe socoteala lui. Tobo plătea bucuros, cu satisfacţia omului care are pentru prima dată în viaţa sa bani. Plătind, el se simţea stăpân, era un Buana negru al sclavilor lui albi.

Nu e mai puţin adevărat că-i dispreţuia. Începu să le ceară fel de fel de maimuţării, în schimbul rachiului pe care îl plătea. Albii acceptau şi umilinţele, atâta vreme cât Tobo avea bani. Dar curând, curând, Tobo dădu de fundul sacului. Albii erau din ce în ce mai puţini în jurul lui, iar Gladys începu să găsească că Tobo e niţel cam prea negru şi că negrii sunt nişte maimuţe caraghioase.

* * *

Pentru cine vrea cu tot dinadinsul să ajungă la marea cea mare, de unde pornesc corăbiile mânate de vânt şi de focul din pântecele lor imens, către lumea albilor, nu există decât o singură cale de la Mafeking: drumul de fier. Albii îl construiseră cu ştiinţa lor şi cu braţele miilor de negri. Gladys spunea că de la capătul lui începe adevărata libertate. Tobo se pomeni astfel cu ea, niţel înfricoşat, în harabaua cea mare care scotea fum şi alerga zgomotos, în trenul „Societăţii olandeze pentru exploatarea aurului şi diamantelor din Africa de sud". La Kaapstadt (Capetown, cum îl numea englezii) ajunseră peste cinci zile. Cinci zile de arşiţă înfiorătoare, de nesomn şi de înghesuială. Kaapstadt era un oraş înfloritor, cu multe crâşme şi prăvălii ce forfoteau de lume. Gladys avea şi aici mulţi prieteni care, la recomandaţia ei, îl primiră frumos pe Tobo şi acceptară stacanele de whisky, prieteneşte. Adevărata fericire a lui Tobo, spunea Gladys, aici avea să înceapă. Gladys le plăcea tuturor, dar tuturor le spunea cât de mult ţine ea la Tobo, şi-l săruta şi-l alinta în faţa lor, ca pe un copil răsfăţat. Prietenii făceau haz. Gladys râdea cu toţi dinţii ei frumoşi, iar Tobo se simţea fericit. Dar în ziua când el îi mărturisi cu sfială că ultimii lor 3 guldeni de aur vor fi cheltuiţi până la sfârşitul săptămânii, fericirea lui păru în primejdie. Gladys nu zise nimic. Rămase, pe gânduri. State mult aşa, picior peste picior, cu cotul sprijinit de un

genunchi şi cu obrazul în palme. În sfârşit, păru că se trezeşte.

— Dar diamantul? Azvârli ea.

— Diamantul? se miră Tobo.

— Da, vezi bine, diamantul, găgăuţă, ce te holbezi aşa la mine? De el e vorba. Trebuie vândut. E la mintea oricărui copil.

Tobo nu zise nimic. Era prima dată când Gladys îi vorbea aşa, fără pic de stimă. Se gândea la momentul când, odată diamantul vândut şi banii cheltuiţi nebuneşte, aşa cum numai Gladys ştia, femeia albă îl va părăsi. Era sigur că-l va părăsi. Văzuse astăzi că nu ţinea la el ci la banii lui.

Se închise în cameră şi bău whisky, de unul singur, până a doua zi dimineaţa. „Pii-nag" e un diavol primejdios, dar e mângâietor. Gladys avea mereu nevoie de bani. Dar diamantul nu putea fi vândut pe loc: Tobo ar fi fost arestat numaidecât. Cine nu ştia la Kaapstadt că un biet negru nu poate avea un diamant decât dacă l-a furat? Şi pe urmă, nu-i prea venea să se despartă de piatra aceasta. Îşi primejduise viaţa şi prinsese o curioasă slăbiciune pentru ea. Totuşi va încerca.

Adormi cu gândul acesta. O visă pe Gladys surâzându-i cu dragoste.

* * *

La casa de schimb era forfotă mare în preajma anotimpului ploios. Toată lumea se grăbea să-şi pună afacerile în ordine. Unii plecau cu vapoarele mari ce ancoraseră în port, alţii se retrăgeau în adâncurile Africii, spre tropice; membrii mai multor expediţii ştiinţifice angajau negri care să vâslească în susul marilor fluvii, pentru cine ştie ce cercetări în junglă, în timpul ploilor.

Toţi schimbau bani. Banca de schimb din Kaapstadt nu-şi mai închidea nici noaptea ghişeele.

Lui Tobo nu-i venea prea uşor să se amestece printre atâţia oameni albi. Totuşi, trebuia.

Ceru părerea lui Gladys. Ea era fericită că vor vinde diamantul şi vor avea iar bani. Îl sărută pe Tobo cu foc şi alergă să se gătească.

Peste puţin, cu diamantul în poşetă, fu în faţa unui ghişeu de bancă, la braţul „zeului ei negru”.

Aglomeraţia, era în toi. Luară hotărârea să se aşeze la coadă, într-unul din rândurile din faţa ghişeelor. Gladys găsi imediat un cunoscut, un irlandez brunet şi înalt, care mirosea cale de o poştă a whisky:

— Hello, zise ea. McCormick! Tu aici?

— Gladys, darling, ce surpriză! făcu irlandezul. Ce cauţi tu la Kaapstadt.

— Dar tu, old boy? Cu ce prilej în blestemata asta de Africă?

Lui Tobo nu-i prea venea la îndemână familiaritatea celor doi. Gladys uita de el în faţa primului venit.

— Eu nu-l cunosc pe domnul! spuse el blând, Gladys îşi reveni, ca din lună.

— Adevărat, zise ea. Uitasem de tine! Johny, nu ţi-am prezentat pe prietenul meu, Tobo!

— Ce spui! se minună Johny. Prietenul tău? Un negru? Mă faci să râd! Asta e bună! Ei, nu, zău!

Tobo, care apucase să-i întindă prieteneşte mâna, văzând că irlandezul nici gând nu are să i-o strângă şi că, dimpotrivă, pare să-şi bată joc de el, se înţepeni pe picioare şi strânse fălcile.

— Mister, spuse el. Vă încunoştinţez că ştiu englezeşte. Aprecierile dumneavoastră mă supără.

— Ia uite ce obrăznicie!? Gladys, eu îl ating! Îi ard două să-l învăţ minte pe neruşinatul ăsta smolit, maimuţa asta tuciurie!

Lumea se uita, curioasă, la cei doi.

Câţiva începură să se agite: – Dă-i o lecţie, mister McCormick, spuse unul, mărunt şi cu nasul turtit. E doar un negru împuţit!

Tobo se întoarse. Stârpitura căuta să se ascundă după alţii. Tobo îl dibui, îl apucă de sacou şi-l ridică într-o mână, fără să se forţeze.

Gladys rădea, excitată de spectacol.

Mărunţelul se zbătea ca un gândac înfipt în ac.

McCormick făcea spume la gură.

— Dă drumul băiatului, spuse el ameninţător. De nu, te stâlcesc în bătaie. Şi se repezi cu pumnii asupra lui Tobo.

Tobo, cu omul în mâna stângă, deasupra capului, fără să-i dea drumul nicio clipă, pară atacul.

McCormick încasă câteva scatoalce care-i mutară fălcile.

Atunci, clătinându-se, se repezi din nou. Tobo făcu vânt păianjenului uman, care se opri în geamurile clădirii, leşinat. Cu stânga eliberată trimise o directă în nasul irlandezului. Dreapta şi-o rezervă. Johny se întinse pe pardoseală, cât era de lung. În vremea asta, funcţionarii băncii dădură alarma. Câţiva poliţişti intrară în sală. Puseră mâna pe Tobo. Negrul se zbătea. Ochii lui erau la Gladys.

Ce se petrecu în mintea ei, Tobo nu putu pricepe. Nu rosti un cuvânt. Se mulţumea să tacă şi să strângă din buze. Tobo o luă drept martoră, şi poliţiştii o întrebară dacă e adevărat că negrul fusese în legitimă apărare.

— Nu pot să ştiu, nu am fost atentă la scenă, zise ea. Nu cunosc pe nici unul din cei trei!

Tobo rămase înmărmurit. Nu se dezmetici nici când ajunse la închisoare. Doar când i se aduse la cunoştinţă că era condamnat la trei luni recluziune pentru lovire, insulte şi distrugerea avutului public, Tobo înţelese că Gladys a voit ca el să fie închis.

Gladys avea diamantul la ea. Tobo nu mai avea bani, deci n-o mai interesa. Ea îl folosise cât avusese nevoie de el, de banii lui, şi acum îl azvârlea la gunoi.

Tobo plânse amar, singur în celulă.

Când gardianul închisorii îl tratã de „fecior spurcat de scroafã neagrã”, Tolbo îşi aduse aminte de felul în care smulsese măruntaielor pământului

ochiul zeului Ma-Djuh. Acum, diamantul era în stăpânirea lui Gladys. Tobo visase să-şi cucerească dreptul la viaţă liberă. Pentru tot ce suferise…

În Beciuana-land era un trib al cărui zeu suprem nu avea ochi.

În temniţă, Tobo socotea dacă „fericirea" pe care i-o dăduse Gladys valora suferinţele vieţii lui trecute, primejduite şi mizeria ce-l pândea de-acum înainte. Diamantul fusese sortit să-i dea lui Tobo libertatea pe toată viaţa şi Tobo era sigur că Gladys nu ştia ce înseamnă libertatea. Ea va transforma diamantul într-o serie de podoabe zornăitoare, de cârpe colorate şi de pahare de whisky. Un alb mai deştept decât Tobo, mai puţin cinstit şi mai deprins cu femeile albe, aşa cum erau cei ce-i roiau acum în jur, bând din banii lui Tobo, va şti să-i stoarcă ultimul gulden, ultima guinee de aur.

* * *

Pe puntea vasului ce înainta în larg, în lumina amurgului, Gladys urmărea apele sângerii şi flăcările drăceşti de jeratic ale marelui diamant roşu. Se întuneca. Gladys însă ştia că pentru dânsa soarele de-abia acum răsare. Ascunse cu grijă diamantul în corsaj. O ardea, prin stofă.

Luna plină care răsărea din ocean îi aduse aminte de bărbatul alb prins odată cu dânsa în junglă şi care, desigur, murise tot într-o noapte ca asta, cu lună plină, la stâlp, sacrificat de beciuani zeului al cărui ochi îi dăduse ei libertatea. De negrul blând şi bun pe care-l înşelase şi jefuise, Gladys aproape că uitase.

* * *

Printre gratiile închisorii, Tobo privea şi el luna plină. Încă de două ori va scade şi va creşte luna, până să i se împlinească şi lui sorocul liberării. Un paznic va veni înjurându-l să-i dea drumul pe străzi şi cheile vor zornăi în urma lui. Tobo se va găsi pe chei, în port, flămând şi fără rost, ca un câine.

În răcoarea temniţei, Tobo nu ar fi dorit nimic altceva decât să poată simţi în trup strecurându-i-se fiorul cald al beţiei. Se gândi la toate beţiile fără rost pe care le făcuse cu oameni necunoscuţi. Ce legătură fusese între el şi ei? Ce legătură era între el şi Gladys?

Paşii pazniculuisse auziră pe coridorul întunecos.

Tobo se culcă pe piatra rece a pardoselii. Celula i se păru mai puţin înfiorătoare decât camerele de han în care dusese, luni de-a rândul, o viaţă mincinoasă şi nefolositoare, alături de Gladys.

Cu cât se gândea mai mult la ea, cu atât îşi dădea mai bine seama că Gladys nu fusese în Viaţa lui, decât altă faţă a lui Miguel.

Când, peste câteva luni, porţiile închisorii i se deschiseră, Tobo înghiţi cu multă plăcere ultima înjurătură a pazniculuipentru că era ultima:

— Ce ai de gând să faci de-aci înainte, corcitură spurcată de căţea smolită? îl întrebase gardianul. Şi binevoitor, adăugase: – Îţi atrag atenţia că dacă te-or mai prinde odată, să ştii că nu-ţi va fi tocmai moale! Pentru porci negri ca tine, care nu respectă pe oamenii cumsecade şi avutul lor, închisoarea e un lux! Nu au să-ţi plătească din bugetul Majestăţii sale toată viaţa crăpelniţă! Ce, crezi că vii la pension aici? Pe mâncare şi pe băutură? Spânzurătoarea te aşteaptă, fecior de şacal corcit cu puma!

Tobo îl auzise foarte bine. Era şi el convins că pe mâncare şi pe băutură nu aveau să-l mai ţină a doua oară binevoitorii albi, care împărţeau dreptatea la Kaapstadt. Mai ales că mâncase numai pâine uscată şi băuse doar apă stătută. De aceea, de îndată ce-şi recăpătă de la portar bruma de haine ce-i fuseseră oprite la intrarea în închisoare, Tobo se şi gândi să facă în aşa fel încât viaţa să nu-l mai aducă prin preajma acestui vesel „hotel”.

— Da revedere! îi strigase, batjocoritor, din uşă, paznicul.

Tobo era hotărât să nu-l mai revadă. Avea de ales între întoarcerea acasă la tribul său şi munca istovitoare din port. Acasă s-ar fi întors bucuros, dar vrăjitorul Bogo-Ti nu le-ar fi iertat niciodată pentru vina de a fi luat, din fruntea zeului Ma-Djuh, minunatul diamant.

Tribul ar fi luat spusele şamanului drept un semn al voinţei dumnezeieşti şi Tobo ar fi fost omorât ca un câine, la stâlpul spoit în roşu al sacrificiilor. Tobo nu avea însă poftă să vadă dansurile războinicilor tineri în jurul stâlpului de care va fi el legat, nici să le admire îndemânarea cu care trag la ţintă, înfigând în trupul lui lăndjile lungi de bambus sau săgeţile scurte cu vârful otrăvit. Tobo gustase din viaţă şi se socotea în stare să mai guste. Trebuia cu orice chip s-o regăsească pe Gladys, să-i spună în faţă tot dispreţul lui şi să-şi recapete diamantul. Tobo ajunse, tot gândind aşa, în dreptul unei cârciumi. Era o încăpere scundă şi plină de fum, dintre acelea în care lumina nu se stinge niciodată zi sau noapte şi în care ţiuie necontenit o flaşnetă dezacordată sau o armonică cu tonuri stridente. Din pervazul uşii date de perete veneau până în uliţă duhori grele de rachiu, de tabac marinăresc, de sudoare şi de piele prost tăbăcită. Tobo îşi dete seama că, dintre miresme, cel puţin una nu-i la locul ei. A tabac, a rachiu şi a sudoare miros toate tavernele, de când lumea! Dar izul de piele tăbăcită prost, mirosul de iuft, nu e chiar atât de obişnuit în porturile sudafricane! Se lăsase ceaţa şi se însera. Tobo avea hainele umede şi nu i-ar fi stricat de loc un păhărel de pii-nag. Îşi luă inima în dinţi şi intră. La o masă stăteau doi oameni graşi şi roşii la faţă, au barbete duble, blonde, cu pipe încovoiate şi cizme de iuft. Beau vârtos, ciocnindu-şi cu zgomot stacanele de whisky.

Tobo salută cuviincios, făcându-şi drum printre cheflii, spre masa lor. Cei doi nu-l luară însă în seamă. Ciocneau înainte, pahar după pahar, şi-i

turnau pe gât cu o mişcare bruscă a capului, ca şi cum ar fi fost nu rachiu, ci lapte. Cel mai înalt îşi ţuguia apoi, după fiecare înghiţitură, buzele, ca un copil care suge şi zicea:

— Donnarwettar! Dudelschksen şnaps!

Tobo îşi zise că un om vesel ca acesta nu poate fi rău. Nu înţelegea ce spune, dar îi fu simpatic. Se opri la masa celor doi şi le făcu semn că vrea să bea. Era un gest universal, lesne de înţeles.

Grasul cel mai înalt îl privi surprins. Se uită la negru, la hainele lui muiate de umezeală, la muşchii lui zdraveni, oare se reliefau pe sub tricoul marinăresc. – See, Olaf! spuse omul, arătând spre Tobo. Şi-i pipăi braţul cu interesul cu care geambaşii pipăie chişiţa cailor pe care vor să-i cumpere. Olaf era însă plictisit de întrerupere. Avea chef de băut şi intervenţia neaşteptată a negrului îl stânjenea. „Ducă-se dracului", mormăi printre dinţi, şi-l scuipă în mijlocul burţii, pe tricou. Tobo văzu roşu înaintea ochilor. O clipă îi trecu prin minte să răstoarne totul în prăvălie, cum mai făcuse odată. Îşi aminti însă că nu închisoarea, ci spânzurătoarea îl pândea de astădată şi se domoli. Cuminte, se întoarse spre grasul cel înalt. Acesta pufăia mucalit din pipă şi râdea pe sub barbeţi.

— Sir… – zise negrul. – Buana! (în englezeşte i se părea că albul va pricepe, deşi ştia că, după limba auzită cei doi fac parte din alt trib!).

— Aş vrea să-l rog pe gentlemen-ul care e alături de dumneavoastră să binevoiască a face o partidă de box cu mine! Mi-ar face o deosebită cinste. Cine e învins, plăteşte o sticlă de whisky!

Grasul se opri din râs. Ochii lui de copil înecat în grăsime se fixară pe muşchii negrului.

— Un möglich! zise el, vesel. Cu neputinţă! Asta e providenţial. Tot ne plictiseam noi aici cu flaşneta aceea infama! Aş vrea să putem râde un pic… E o idee straşnică, straşnică, straşnică! Şi porni din nou să-şi sgâlţâie burta de râs. – Să nu-

mi zici mie Ole Haaseteeger dacă nu te-o pune Olaf cu fundul pe duşumea cât ai zice peşte. Habar n-ai cine-i Olaf! Are un pumn!… L-a bătut pe campionul Mexicului în 3 reprize. O să ne distrăm minunat, black boy!

Olaf era surprins, dar laudele pe care i le adresa Haaseteeger i se păreau tot atâtea îndemnuri la vitejie. Se ridică greoi, îşi scoase cu mişcări de focă dresată haina pe care şi-o atârnă de spătarul scaunului, şi urlă, dând cu pumnul în masă!

— Mă prind, pe toţi dracii, Teufeles Dierensache! Daţi-vă la o parte. Faceţi loc lui Olaf Christiansen!

Mesele fură date de o parte, scaunele urcate pe mese; băutorii se strânseră cerc în jurul celor doi, lăsându-le totuşi locul necesar luptei.

Tobo îşi scoase şi el haina. Tricoul ud i se lipise pe piele şi frumosul lui tors de zeu de abanos ieşea în toată splendoarea. Cele câteva femei de noapte, care chicotiseră până atunci pe genunchii marinarilor, bete, holbară ochii lacome: Tobo era tot ce văzuseră ele mai frumos de când trăiau. Olaf însfăcă sticla de pe masă şi mai trase un gât de whisky. Tobo ceru şi el, impersonal, un pahar. Se grăbiră cinci-şase să-i ofere. Bău trei la şir şi se simţi furnicat de ciudata răcoare înviorătoare, care-i ustura vinele, înfierbântându-i-le după ce-l răcorise.

Olaf se scălămbăia ca un urangutan, bălăbănindu-se furios. Cei din jur începură să facă prinsori.

Tobo îşi roti ochii prin sală. Întâlni privirile speriate ale unei fete blonde, care semăna ciudat de mult cu Gladys, dar care, spre deosebire de englezoaică, avea înfăţişarea tristă şi umilită a celor pe care viaţa i-a învins.

— Tu, îi zise Tobo, femeie! Dă-mi un ban! Femeia se grăbi să-i întindă un gulden.

— Nu, zise Tobo, gulden nu-mi trebuie. Dă-mi unul mai mic!

Nimeni nu pricepea ce are de gând cu banul. Tobo îl luă, îl muie în rachiu, şi-l puse între buze. Se silea să-l ţină fără să-l muşte cu dinţii, numai între buzele strânse. Ştia că falca strânsă e una din condiţiile victoriei, la box. Când fusese rob, N'gani îl învăţase să strângă fălcile atunci când îi va bate Miguel, ca să nu-şi muşte cumva limba. Miguel nu-l bătuse, dar sfatul şi-l amintea acuma. Olaf înjura.

— Hei, porc lucios, şoric pârlit, nu vrei să te baţi odată? aruncă el în englezeşte provocarea.

Ole Haaseteeger luă o cană de aramă de pe masă şi-o lovi cu pipa. – Gong! Prima repriză. Olaf se năpusti asupra negrului. Pumnii lui mari şi noduroşi l-ar fi ajuns desigur, dacă Tobo n-ar fi executat un salt de maimuţă tânără, în lături. Suedezul se prăbuşi la pământ, cu barba pe scânduri şi-şi pocni falca de ciubotele lui Tobo. Fulgere îi scăpărau din ochi. Mulţimea râdea în hohote. Ole se răsucea de râs ca un şarpe, cu cana într-o mână şi pipa în cealaltă şi nu izbutea, de râs, să mai bată gongul. Cineva pocni într-o altă cană.

Repriza a doua. Olaf scuipa sânge: îşi muşcase limba şi era furios ca un taur.

— Haide, Olaf, haide, nu te lăsa, îl îndemnau marinarii. Un hamal negru se apropie şi strigă:

— Nu te lăsa, black-boy! Ai început-o bine! Tobo zâmbi. Oamenii se împărţiseră în două tabere. Femeia alergase undeva, în spatele cârciumii, de unde venise cu un prosop ud şi cu un burete.

Repriza fu mai lungă. Olaf era un precaut. Nu se mai năpustea şi aştepta loviturile, în gardă. Tobo avea multă bătaie de cap până să-l găsească descoperit; în genere para, cu multă ştiinţă.

Totuşi, negrul izbuti să-i repeadă câteva scatoalce în fălci şi să-l năucească printr-o directă în nas şi un swing în tâmple. Olaf se bălăbănea ca un viţel de mare pe uscat. Favoritele lui se zburliseră şi din gura-i însângerată ieşeau tot mai

dese pomeniri ale enigmaticelor Dierensache şi cimpoaielor de drac! La a treia repriză, fata blondă veni să-i şteargă pe Tobo de transpiraţie cu buretele şi prosopul. Îi făcu mult bine acest masaj improvizat. Olaf îşi desfăcu cureaua de la nădragi. Între tricou şi pantaloni se ivi un petec de burtă, alb, cu fire de păr roşiatice şi pistrui. Tobo îl stinse cu duşmănie. Tricoul scurt invita la lovituri. Repezi o directă în plexul scandinavului, care se îndoi de mijloc, iar cu stânga îi reteză scurt clonţul, dându-i capul peste ceafă, ca pe capacul unei cutii cu resort.

Olaf se prăbuşi icnind, ca o vită izbită în cerbice. Cârciuma hăuli îndelung. Unii dintre marinari, înfuriaţi de îndrăzneala negrului, care ridicase mâma asupra unuia dintre ai lor, uitară că ei admiraseră meciul şi urlau cât îi ţineau gura că negrul trebuie linşat. Femeia blondă, care-i adusese buretele şi ştergarul, veni alături de Tobo. Ole, se ocupa de tovarăşul lui întins pe duşumea. Din fericire, Olaf era numai leşinat şi nu mort, cum crezuseră spectatorii. Ole îl masă, îl frecţionă cu rachiu, îi puse o cârpă rece pe frunte şi alta la ceafă, şi Christiansen deschise încet-încet amândoi ochişorii lui albaştri, miraţi, înecaţi în grăsimea roză cu expresia nevinovată de copil. Câţiva, mai îndrăzneţi, încercau să se apropie de Tobo, cu gândul să-l lovească, să-l lege sau să-l scoată afară din local. Femeia albă se împotrivi ca o tigroaică. Muşcă mâini, urlă, se zbătu.

Ole Haaseteeger se ridică şi el. Ole era un om dintr-o bucată. Grosolan, dar drept.

— Are dreptate, rosti el răspicat. Are dreptate fata. Daţi pace flăcăului. S-a luptat cinstit. E dreptul lui să-şi bea sticla câştigată cu sudoarea frunţii. Bravo, băieţel, şi-i strânse mâna cu toată puterea. Avea o mână mare şi caldă şi lui Tobo îi fu iarăşi simpatic. Blonda se aşeză pe genunchii lui Tobo şi-i mângâie părul creţ cu degetele ei fine, uscate, de om bolnav. Tobo sorbi cu nesaţ câteva

păhărele. Pe urmă se sculă şi dădu să se retragă. Olaf îi tăie drumul, bălăbănindu-se. Gura îi sângera încă şi privea pierdut.

— Ascultă, zise el, tu, cum te-o fi chemând… Eu sunt Olaf Christiansen şi l-am învins în 3 reprize – pe campionul Mexicului. Tu ai o tehnică îndrăcită. Cine te-a învăţat boxul?!

Tobo nu răspunse. Îi era ruşine să spună că nu-l învăţase nimeni, că-l ştia de copil, când se încăiera cu cei de vârsta lui, pe prundul auriu al lui Setlagoli, în marginea junglei, la scăldătoare. Olaf continuă:

— Tu, cum te-o fii chemând, Dierensache! Trebuie să-mi oferi o revanşă. Nu vreau să-mi pierd titlul. Vreau revanşă. N-ai dreptul să mi-o refuzi!

Tobo nu prea ştia cam ce este o revanşă. Ole interveni să-l lămurească. Plescăi din limbă.

— Uite ce e, flăcăule, zise el. Eu de când te-am văzut, mi-am dat seama că am de-a face cu un luptător. Muşchi ca ai tăi rar se mai întâlnesc. Şi am fost sigur că ai să-l baţi pe Christiansen.

Ole nu minţea decât pe jumătate. El spusese ce spusese, înainte de meci, ca să-i provoace. Ochiul lui de expert apreciase la iuţeală forţa omului care i se aflase înaintea ochilor.

— Dierensache! înjură el. Nu răspunzi! Te faci că nu pricepi! Joci tare! El bine, eu, Ole Haaseteeger, te angajez pe tine, cum campionul dracului te-o fi chemând, pe tine ăsta care eşti, buzat şi negru ca un cioroi, să te lupţi pe continent cu toţi marii campioni ai lumii. Eu, Ole Haaseteeger! Şi, dacă primeşti, dau de băut la toată lumea de-aici, pe socoteala mea. Am un vapor întreg, plin cu încărcătură proaspătă. Aur! Mă auzi? Aur în aur am să te plătesc, cum ajungem în Europa. Eşti un om făcut! O vorbă să spui şi eşti un om făcut.

Tobo se uită năucit la el. Nu prea pricepea bine ce vrea de la el burduhănosul cu favoriţi roşiatici şi

cu pipă. Parcă era vorba să-l ducă pe vapor, parcă-i îndruga despre un soi de plată. Dar de ce naiba să-l plătească? După câte înţelese, ca să se bată cu oameni albi din ţara lor. Tobo sta ţintuit locului. Să intre din nou rob la oamenii graşi şi albi? Totuşi, acest Ole parcă nu semăna cu Miguel. Parcă era mai uman, mai apropiat. Semăna cu războinici voinici din tribul lui, care nu atacau pe la spate. Nu avea nimic din căutătura şerpească a lui Bogo-Ti sau din mieroasa viclenie a blondei Gladys. Încă odată, Tobo constată că omul alb şi mare, din faţa sa, bălăbănindu-se ca un răţoi, îi plăcea. Ar fi primit bucuros să plece cu el. Mai ales în lumea albilor, însă amintirea robiei îl oprea să primească. Putea el fi sigur că dacă odată ajuns la el acasă, Ole nu-l va vinde pentru muncă vreunui Miguel?

Tobo făcu un pas şi zise tărăgănat, fără nicio explicaţie:

— Mai bine rămân în ţara mea.

Îşi luă apoi clondirul de whisky de pe masă şi se retrase într-un colţ. Ole pufăia nemulţumit din pipă. Mesele începură să se formeze la loc, tovărăşiile de o seară, întrerupte, se legară din nou. Cârciuma se puse iarăşi pe băutură şi pe râsete. La masa lui, în colţ, Tobo îşi bea tăcut rachiul. Se răzbuna pentru toate nopţile de frig pe care le suferise în închisoare. În cârciumă era fum cald şi zgomot. Gândurilor negre le era frică să se ivească aici, unde era atâta scandal. Ele ieşeau din văgăunile minţii lui numai în singurătate. Numai de nu i-ar fi rău. Nu mâncase nimic de multă vreme. Nu avea nici bani să ceară de mâncare. În jur, oamenii clefăiau, râdeau cu gura plină. Tobo simţea că nu se va mai putea opri. Va merge la bar, va pune mâna pe o halcă de carne friptă şi va muşca din ea, cu toţi dinţii. Mirosul e chinuitor, mirosul vine parcă anume până sub nasul lui să-l aţâţe!

Mirosul de carne venea, într-adevăr, din strachina pusă pe masă chiar sub nasul său. Fata cu

păr blond şi ochi încercănaţi, umiliţi şi blânzi, îi întinsese talgerul cu mâncare. Tobo nu mulţumi, nu aşteptă să fie invitat. Puse mâna pe carne şi-şi înfipse lacom dinţii în ea. Mânca tocmai ca o fiară flămândă. Femeia privea tăcută, jumătate mulţumită de ceea ce făcuse, jumătate înfiorată să vadă atâta animalică poftă de mâncare. Lingându-şi degetele după ce lăsase osul alb, îşi întoarse spre dânsa privirile, cu recunoştinţă. Izbi cu pumnul în piept şi zise: Mă cheamă Tobo. Pe tine?

Fata se îmbujoră.

— Malvine! şopti ea.

Tobo se uită crâncen la ea. La Gladys se răstea el, de fapt.

— Sunt sărac. Nu am guldeni şi nici diamante. De ce mi-ai dat să mănânc?

Malvina se uită mirată.

— Ţi-era foame! rosti aproape plângând.

— Mie nu-mi trebuie guldeni.

Tobo simţea ameţeala dulce a beţiei. În mădularele lui se strecura alcoolul, ca o flacără adormitoare, caldă şi albă. Dorea un pat călduţ.

— Unde stai? întrebă el pe jumătate adormit.

— Aici, la etaj, spuse Malvina. Te conduc. Tobo se lăsă sprijinit. Urcară scara de lemn putred, care scârţâia, sub ploaia de glume proaste a beţivilor din crâşmă.

Patronul cârciumii. Aloisio Gonzaga, un creol cu mustaţa despicată, se repezi pe urmele Malvinei.

— Ai căpiat, căţea blestemată? Te-a năucit buhaiul ăsta cu muşchii lui? Nu vezi ce fleici are pe el? Dacă nu-ţi plăteşte mâine, noaptea i le pun pe jăratec şi le vând la kilogram! Mie să nu-mi umbli cu mofturi sentimentale, că te zvârl în stradă!

— Tacă-ţi gura, spurcatule, spuse Malvina cu dispreţ…

Şi Malvina trânti uşa camerei mizerabile pe care-o avea la etajul cârciumii. Zgomotul de

dedesubt se stinse încetul cu încetul. Tobo căzu pe patul moale şi pentru prima dată de atâtea luni, dormi într-un aşternut cald. Malvina se ghemui cum putu pe scoarţa de la picioarele patului şi tuşi toată noaptea. A doua zi, lui Tobo îi fu ruşine văzând cum dormise şi mai ales că femeia se chinuise ca să-i lase lui patul. Avea ceva inexplicabil atracţia asta a ei pentru el şi Tobo o găsea pe Malvina ciudată şi frumoasă, cu obrajii ei palizi şi cu cearcănele vinete sub ochii trişti şi mari.

Tobo întrebă dacă o cunoaşte pe Gladys. Malvina o cunoştea. Spuse că n-a mai văzut-o de mult, dar că, odată, acum vreo trei luni, au fost împreună la un chef. Plătea un irlandez înalt şi brun, căruia Gladys îi spunea Johny. Îl chema McCornich, McGannish sau aşa ceva!

— McCormick! gemu Tobo. Ştii unde stă Gladys?

— La hanul „Red Label" (Racul roşu).

— Poţi să te duci să o anunţi că am ieşit din închisoare? Aş vrea s-o văd, dar nu sunt în stare să mă arăt în halul în care sunt. În camera ei sunt hainele mele. Îmi poţi aduce un rând? înainte ca ea să vină să mă vadă, aş vrea să fiu îmbrăcat.

Malvina ieşi. Se întoarse repede. Veni niţel stânjenită:

— Am fost la „Red Label". Gladys nu mai e acolo. Se piare că… s-a mutat! îngână ea. Hainele tale nu sunt nici ele acolo, de vreme ce Gladys nu mai e dar, să nu-ţi pară rău. Îţi fac eu rost de un rând bun de haine.

Tobo înţelese ceea ce Malvina îi ascundea. Gladys plecase. Plecase în lumea albilor. Poate cu McCormick, poate cu altcineva. Oricum, cu diamantul lui.

Lui Tobo îi fu silă de tot şi de toate.

Dorinţa de a avea diamantul îndărăt, nu mai era pentru el o dorinţă, materială. Nu ca să-i aibă

preţul, voia diamantul. Îl dorea ca pe o parte din fiinţa sa, ca pe simbolul tuturor suferinţelor lui.

Gemu. Jură să şi-l recapete. Trebuia să plece în lumea albilor. Până atunci, poate Gladys nu va fi vândut piatra. Şi chiar dacă ar fi vândut-o, Tobo va şti să şi-o recapete, oriunde s-ar afla.

Sări de pe pat.

— Malvina, plec. Trebuie să-l găsesc pe scandinavul gras, pe Oile Haaseteeger.

— Ole? făcu Malvina. Aşteaptă până diseară. Vine în fiecare zi să se îmbete, cu Christiansen al lui! îi găseşti sigur.

Până seara, Tobo stătu pe ghimpi.

Seara, când Malvina coborî în tavernă, o însoţi.

Gonzaga era furios:

— Ce mai cauţi aici? Ori vrei să devii peşte?

Tobo se apropie şi-i puse mâna pe umeri, calm.

— Gonzaga, zise el. L-ai văzut pe Olaf Christiansen! Vrei să păţeşti ca el?

Gonzaga îşi alungă un fior de pe ceafă, cu latul palmei.

— Eu simt la mine acasă. E cârciuma mea. Dacă vreau te dau afară. Tobo îl fixă între sprâncene. Gonzaga amuţi. Seara aceea nu mai întreprinse nimic împotriva lui. Dar Ole Haaseteeger nu mai apăru. Un marinar spuse Malvinei că „Faroer”, vasul scandinavului, plecase în dimineaţa aceea înspre răsărit.

* * *

Tobo petrecu o noapte agitată, gândindu-se la diamant. Dimineaţă, Malvina tocmai pregătea o gustare, când se auziră lovituri puternice în uşă. Cine e? întrebă ea. Niciun răspuns.

— Tu eşti, Aloisio? mai întrebă ea. Ştia că numai patronul bate astfel.

— Eu. Deschide!

Malvina întredeschide uşa. Gonzaga izbi canatul cu piciorul de perete:

— Unde e porcul de negru? spuse el.

Tobo nu se mişcă. Aştepta.

Gonzaga dădu cu ochii de el. Izbucni.

— Haide, haide, pasărea paradisului. Te pitulezi după aripă, hai? Vină la tetea, că-ţi dregem noi blana!

În spatele lui Gonzaga stăteau doi poliţişti mustăcioşi, înalţi, îmbrăcaţi în uniforme strălucitoare albastre, cu fireturi multe şi cu pistoale la centiron.

— Faceţi-vă datoria, spuse Gonzaga.

Poliţiştii înaintară. Unul din ei scoase o hârtie făcută sul şi o desfăşură. Tuşi, îşi drese glasul şi citi:

— În numele legii, declarăm pe negrul Tobo, supus al Majestăţii sale, vagabond şi delicvent, pasibil de pedeapsa prevăzută de Codul penal, pentru vina de a fi lovit prin surprindere şi doborât un alb, în taverna… etc.

Lui Tobo i se făcu negru înaintea ochilor.

— Minciuni! zbieră. Nu-i nimic adevărat. L-am doborât în luptă cinstită, nu prin surprindere. Era o provocare din partea lui şi o prinsoare. Întrebaţi pe Ole! Dar îşi aminti că Ole era plecat. De altfel poliţiştii nu-l ascultară. Cel mai roşcovan îi înfipse o mână în gât: „În numele legii…”

Tobo se zmuci din înlănţuire. Îmbrânci poliţistul de un zid şi se îndreptă spre fereastră. Dintr-un salt era jos. Etajul nu însemna nimic pentru el. În junglă, sărise din copaci mult mai înalţi.

Zbirii spumegau. Unul din ei scoase pistolul şi-l ochi. Malvina îl pocni peste braţ cu o oglindă cu mâner de metal. Pistolul căzu în curte. Tobo îl ridică din fugă şi-l strecură în buzunar.

Al doilea poliţist voi de asemenea să tragă. Gonzaga, nerăbdător în faţa încetinelii acestuia, se repezi să-i ia pistolul din mână.

Poliţistul nu înţelegea să-l cedeze, nici să renunţe la plăcerea de a vedea un negru căzând de mâna sa.

Malvina se lupta cu al doilea poliţist. Între timp, Tobo se pierdu în chei. Forfota era în toi, aşa că

nicio primejdie de a mai fi luat la ochi nu exista acolo, la ora aceea.

Îi păru rău de Malvina. Se va descurca ea singură cu cele trei bestii? Tobo era trist.

Femeia aceasta fusese bună cu el fără să-i ceară nimic. Ea semăna cu doctorul Barbarosa; Tobo vedea că nu toate femeile simt ca Gladys. Hotărî s-o caute pe Malvina când va trece primejdia, să-i mulţumească.

Pe chei, lumea mişuna într-un dute-vino necontenit. Tobo se opri în faţa unui vapor mare, din burta căruia ieşeau necontenit oameni goi, negri şi albi, cu saci în spinare.

— Ascultă, frate, se adresă el în limba beciuană, unuia dintre hamalii negri. Eu nu aş putea căra saci ca voi? Nu e loc şi pentru mine aici?

Negrul se uită prostit la el.

— Nu ţi-e bine? Aici nu vii decât dacă crăpi de foame. Vorbea idiomul buluvailor. Tobo făcea parte dintr-un trib duşman cu buluvaii, dar aici, în oraş, duşmăniile de trib piereau.

— Nu am de lucru, spuse Tobo. Am ieşit acum din închisoare. Negrii n-au dreptul la viaţă aici. Albii m-au închis!

— Vorbeşte cu şeful, spuse buluvaiul. El hotărăşte!

Un om mărunt, cu un petec negru pe ochiul drept, cu o cască colonială pe ceafă şi cu o vargă de bambus în mână, se apropie:

— Ce tot sporovăiţi aici? Crezi că te plătesc ca să depeni din buze, drăgălaşule? Şi tu, ce-mi tot dai târcoale?

— Vreau să lucrez… îndrăzni Tobo.

— Să lucrezi? Spune aşa atunci. Ce cauţi să stai de vorbă cu maimuţele astea. Vino la mine, eu simt şeful!

Îl trase într-o baraca de scânduri. Căuta la el viclean, cu singurul lui ochi, plin de răutate.

— Unde ai mai lucrat?

— N-am mai lucrat. Sunt… boxer! spuse Tobo. Nu putea spune că e miliardar. Diamantul lui, averea lui, zburase.

Chiorul îi cântări muşchii cu privirea.

— Mda! spuse el. Ai muşchi frumuşei… Să fie trecut la categoria grea! strigă el prin uşă, unui alt individ cu cască colonială, care aştepta afară.

Şi către Tobo:

— Hai? Ce mai aştepţi? E treabă de făcut până diseară! Dă-i drumul! Vei avea mâncare dimineaţa şi la prânz. Seara ai dreptul să mănânci în cont, la crâşma lui Aloisio Gonzaga. Dai bon şi mănânci. Ţi se scade din leafă, la sfârşit. Ai de luat 3 groşi pe zi.

* * *

Astfel, Tobo îşi începu munca. Descărca saci din şlepuri şi vapoare, cu spinarea. Călca cu greu pe punte, mai ales când ploua. Aluneca adeseori şi povara, care la el era dublă – fusese doar socotit bun pentru categoria grea – îl făcea să se clatine. Descărca saci, descărca saci, descărca saci! Seara, după ce aflase că, chestia cu poliţiştii nu fusese decât o sperietură organizată de cârciumar, care apoi se îmbunase la insistenţele Malvinei, se strecurase în camera acesteia.

Cât muncea Tobo, s-ar fi cuvenit să-şi poată plăti o cameră. Nu avea însă niciodată bani. Alvaro Lopez găsea totdeauna motiv să îi reţină:

— Ai mâncat azi două porţii în loc de una!

Tobo se stăpânea, numai ca să nu dea din nou ochii cu poliţiştii. Chiar şi în camera Malvinei îi era teamă de ei.

Într-o noapte, Tobo se culcase frânt de oboseală, pe patul Malvinei. Ea era jos, în local, eu clienţii lui Gonzaga. Consumaţia cea mai mare o făceau femeile localului. Malvina îi aducea lui Aloisio 4-500 piaştri sau 300 de groşi pe seară.

Aloisio o preţuia pentru asta, şi-i trecea multe cu vederea, pe lângă că-i mai făcea şi ochi dulci, din când în când.

Tobo profita de camera goală ca să se odihnească. Era stors de putere. Bătăi în uşă îl treziră. Buimac, se ridică:

— Cine e?

— Deschide, spuse o voce răguşită, de om chefliu.

Tobo deschise cu sfială.

În prag sta, clătinându-se, Alvaro Lopez. Privea sinistru prin singurul său ochi.

— Aha-haha! zise el sughiţând. Tu erai aici? Acum, îmi dau seama de ce mă respinge ea! Sigur, eu n-am muşchii tăi de cimpanzeu! Ascultă? Ştii ceva? Lasă-mi-o mie! Altfel nu mai pupi tu descărcat de saci pe debarcader!

Tobo nu pricepea.

Alvaro se apropie de el. Buzele îi tremurau. Mirosea de la o poştă a rachiu:

— Vreau femeia pentru mine. Tu… cară-te. Lasă-mă aici s-o aştept.

Tobo pricepu pe jumătate.

Îl izbi de părete şi se precipită pe scară, în jos, în crâşmă. Malvina îi veni întru întâmpinare.

— E sus şeful meu, zise. El grăbit, Alvaro Lopez. Te caută pe tine! Mi-a propus să-l las în cameră până vii tu. Te vrea!

— Scârba! scrâşni Malvina.

Alvaro se arăta în capul scărilor.

— Bestie neagră! strigă el. Am să ţi-o plătesc. Nu ai să mai poţi lucra pe niciun debarcader. Ai să crăpi de foame! Ai să crăpi, ai să crăpi! Şi se pocnea furios cu pumnii în piept, spumegând:

— Unul e Alvaro Lopez! Cu mine nu e de joacă! Ai să crăpi, ţi-o jur!

Tobo se retrase cu Malvina în partea opusă a crâşmei.

Gonzaga era numai urechi.

Toată seara cei doi, Gonzaga şi Lopez, îşi şoptiră unul altuia la ureche.

A doua zi, la debarcader, Alvaro aştepta. Tobo înaintă să-şi ia tichetul la rând, pentru lucru. Lopez

îl izbi cu băţul de bambus peste mână.

— Ce cauţi aici? Nu ţi-am spus că nu mai ai ce căuta?

Tobo deveni palid. Ştia că nu mai are nimic de făcut. Plecă în oraş, fără să mai treacă măcar pe la Malvina.

De la Kaapstadt, Tobo merse spre sud o noapte întreagă. Spre dimineaţă se iviră, la cele două extremităţi ale orizontului, gene luminoase de mare. Capul Bunei Speranţe despărţea oceanul în două şi culmea lui verzuie se vedea de departe. Dădu peste o radă de pescari, care uscau la soare peşti albi şi argintii pe care-i spintecau cu cuţitele. Unii din ei erau negri, alţii albi. Tobo dădu bună ziua şi ceru o bucată de peşte uscat. I-o dădu un bătrân, fără să-l întrebe nimic. Dintr-o colibă se auzi un hăulit de bariton. Un om gras veni bălăbănindu-şi corpul, către năvoadele pescarilor.

— Ei, meşterilor, spuse acesta – cum merge treaba?

Tobo nu-şi credea ochilor. Era burtosul cel înalt cu favoriţi roşii şi pipă, Ole Haaseteeger. Se uită cu încredere la ei. Îl va mai recunoaşte?

— Dierensache! Donnarwettar! înjură Ole Haaseteeger. Dacă nu mă înşel eşti tu, buzatule, cimpoiul dracului să-şi ştie de ştire, Teufelsdudelsack! Te-ai hotărât, în sfârşit, să mergi cu mine în Europa? Cred şi eu, nu e o afacere de lepădat. Unul e Ole Haaseteeger, flăcăule. Eu mă ţin de cuvânt. Cu aur am să te acopăr, cu aur. Vei fi cel mai bogat negru din lume! Dar cum mama dracului m-ai putut găsi, în golful ăsta? Ti-a spus Gonzaga unde sunt? Sau te-a atras aşa ca pe cal la ovăz? Hai, acum, că ne-ai sosit, să tragem o duşcă! Olaf!

Şi porniră alături, în vreme ce Olaf venea agale dinspre barăci.

Tobo se îmbarcă astfel a doua zi pentru Europa. Ole avea de gând să vândă corabia cu încărcătură cu tot de îndată ce va ajunge undeva, unde să fie

cu putinţă planul lui. Pe Olaf Christiansen, secundul său, îl lăsă să aleagă între a fi căpitanul corăbiei, când ea va fi vândută cine-ştie-cui, sau să devină antrenorul campionului mondial Tobo. Olaf mormăi mulţumit şi spuse că trebuie să se mai gândească.

Tobo trebui să recunoască, orice ar fi spus, că era norocos peste măsură. Mai mult decât orice, îl ispitea gândul că va putea să o revadă pe Gladys şi poate diamantul „ochiul zeului Ma-Djuh”. Ceea ce dorea, mai ales, era să-i dovedească lui Gladys că necinstea poate fi pedepsită. Afară doar dacă Gladys nu va fi fost pedepsită şi fără el.

SFÂRŞIT

CUPRINS

TOBO
MAIGONGA
ALBII
ROBII
FEMEIA ALBA
LIBERTATEA

Table of Contents

TOBO	2
MAIGONGA	11
ALBII	16
ROBII	23
FEMEIA ALBA	33
LIBERTATEA	36